

DEMOGRAFSKI RAZVOJ PODRAVINE U SVJETLU POPISA 2021. GODINE

DEMOGRAPHIC DEVELOPMENT OF THE PODRAVINA REGION IN LIGHT OF THE 2021 CENSUS

Monika BALIJA

Sveučilište u Zagrebu
Fakultet hrvatskih studija
Borongajska cesta 83d, 10000 Zagreb
mbalija@fhs.unizg.hr

Received/Primljeno: 19. 3. 2024.

Accepted/Prihvaćeno: 18. 6. 2024.

Original scientific paper/Izvorni znanstveni rad

UDK / UDC 314.116(497.525)“1948/2021”
314.15(497.525)“19/20”

Tomislav BELIĆ

Hrvatsko katoličko sveučilište
Ilica 242, 10000 Zagreb
tomislav.belic@unicath.hr

SAŽETAK

U radu se izvodi demografska bilanca Podravine u svjetlu najnovijeg popisa stanovništva. Uz usporedbu demografskih obilježja, struktura i trendova Podravine i Hrvatske, analiza se provodi na razini gradova i općina te na razini naselja. Na temelju popisnih podataka i podataka vitalne statistike najprije se razmatraju promjene u prostornoj slici naseljenosti između 1948. i 2021., a zatim se istražuju demografske promjene između 2011. i 2021. te strukture stanovništva Podravine 2021. godine. U posljednjem međupopisju Podravina je izgubila 12,6% stanovništva, što je nešto intenzivniji pad u odnosu na Hrvatsku. Istodobno, svaki grad i općina zabilježili su ukupan pad broja stanovnika, negativnu prirodnu promjenu i negativnu migracijsku bilancu. Nakon više desetljeća porasta i obnove imigracijom, Grad Koprivnica bilježi migracijsku depopulaciju i izumirući tip kretanja stanovništva. Za to je dijelom zaslužan iseljenički val nakon ulaska Hrvatske u Europsku uniju, a dijelom kontinuirano pražnjenje ruralnih područja Podravine. Na nižoj prostornoj razini, od 182 naselja Podravine samo 2,7% njih zabilježilo je populacijski porast, 4,9% pozitivnu prirodnu promjenu, a 13,2% pozitivan migracijski saldo između 2011. i 2021. godine. Broj stanovnika u gradskim naseljima (Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg) također se smanjio, no njihov udio u stanovništvu Podravine (32,5%) i dalje se povećava zbog intenzivnijeg pada u ostalim naseljima. Zbog suburbanizacije u Gradu Koprivnici minimalna je razlika u intenzitetu pada između središnjeg i ostalih naselja, dok je u Gradu Đurđevcu izrazita. Tri različite zone naseljenosti prema prirodno-geografskim obilježjima zbog inercije nastavljaju s divergentnim kretanjem – nasuprot središnje zone, naselja dravskog poloja i obronaka Bilogore ubrzano izumiru.

Ključne riječi: Podravina, popis 2021., depopulacija, starenje, prirodna promjena, migracijski saldo

Keywords: Podravina, 2021 census, depopulation, population ageing, population natural change, migration balance

UVOD

Rezultati posljednjega popisa stanovništva pokazali su kako je u Republici Hrvatskoj 2021. godine živjelo čak 413.056 osoba manje nego 2011. godine te su potvrdili sve demografske negativnosti na koje su upućivali trendovi i pokazatelji iz prethodnih međupopisnih razdoblja. Korijeni suvremenih, nepovoljnih pokazatelja kretanja ukupnog broja i dobnog sastava stanovništva Republike Hrvatske pritom sežu još u drugu polovicu 20. stoljeća, dok je pojava ukupne depopulacije Hrvatske zabilježena u međupopisnom razdoblju 1991. - 2001. (Wertheimer-Baletić, 2004; Nejašmić i Mišetić, 2004; Šterc i Komušanac, 2012; Živić i dr., 2014). Stanovništvo Podravine posljednjih je tridesetak godina također u fazi intenzivne depopulacije, odnosno u demografskoj posttranzicijskoj etapi razvoja (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Osim izrazito nepovoljnih pokazatelja prirodnoga kretanja stanovništva u posljednjem je međupopisnom razdoblju intenzivnoj depopulaciji toga prostora pridonio i ulazak Hrvatske u Europsku uniju koji je potaknuo odlazak značajnoga broja stanovnika Podravine u inozemstvo (Balića, 2017, 2019). Nastavak nepovoljnih pokazatelja prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva Podravine i nakon popisa 2011. godine stoga upućuje na nužnost analize demografskoga razvoja ovoga područja, osobito nakon objave rezultata posljednjega popisa 2021. godine. Relevantnost analize demografskih obilježja određenoga područja leži u značaju stanovništva u složenom procesu njegova društveno-gospodarskoga razvoja, odnosno u već prihvaćenim postavkama kako su ljudski resurs i njihova obilježja temeljni i nezaobilazni čimbenik i pokretač ukupnoga napretka određenoga prostora (Schultz, 1981; Wertheimer-Baletić, 1999; Akrap, 2003). Međuovisnost stanovništva i razvoja pritom potvrđuje činjenica kako se stanovništvo određenoga prostora razvija i mijenja svoja obilježja (strukture) pod (ne)posrednim utjecajem brojnih čimbenika društveno-gospodarskoga razvoja, kratkoročno i/ili dugoročno, ovisno o karakteristikama društveno-gospodarskoga razvoja i demografskim obilježjima čiji razvoj pratimo (Wertheimer-Baletić, 1999).

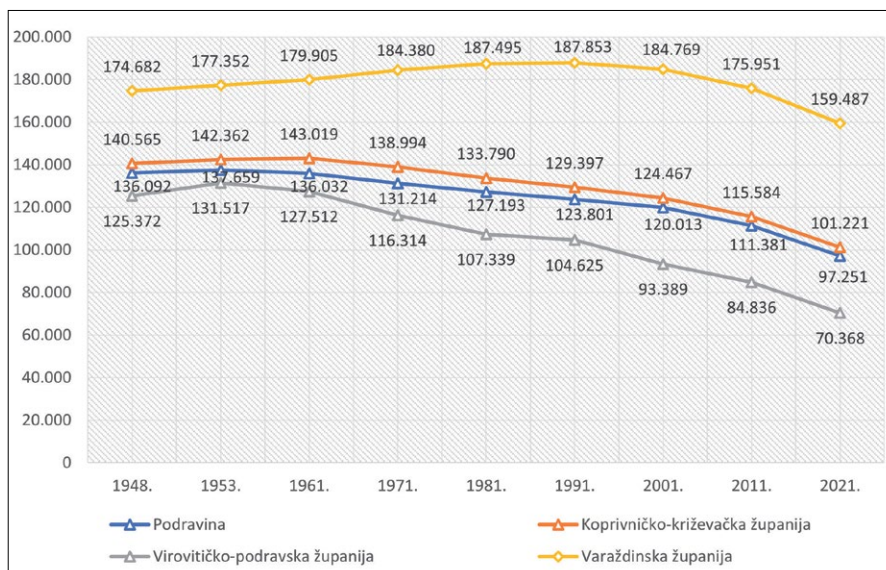
Iako povijesno-kulturna regija gornje hrvatske Podravine (prostor u kojem se stanovnici smatraju Podravicima) obuhvaća prostor u nizini Drave, od općina Trnovec Bartolovečki i Jalžabet na zapadu do naselja Stari Gradec u sastavu općine Pitomača na istoku (Feletar, 2002), teritorijalni obuhvat istraživanja odnosi se na prostor nekadašnjih općina Ludbreg, Koprivnica i Đurđevac, koje su postojale do kraja 1992. godine, odnosno do novoga ustroja županijskoga teritorijalnog sustava u Hrvatskoj. Analiza u radu obuhvaća stoga veći dio 1. siječnja 1993. godine ustrojene Koprivničko-križevačke županije (gradove Đurđevac i Koprivnicu te općine Drnje, Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Kalinovac, Kloštar Podravski, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Peteranec, Podravske Sesvete, Rasinja, Sokolovac i Virje), značajan dio Varaždinske županije (grad Ludbreg i općine Mali Bukovec, Martijanec, Sveti Đurđ i Veliki Bukovec) i manji dio Virovitičko-podravske županije (općinu Pitomača). Sukladno tomu prostor Podravine u ovome radu obuhvaća tri grada (Đurđevac, Koprivnica i Ludbreg) te 23 općine, odnosno pripadajuća im 182 naselja, dok su općine Trnovec Bartolovečki i Jalžabet kao istočni dio nekadašnje varaždinske općine izuzete iz analize. Potonji je teritorijalni obuhvat istraživanja u skladu s većinom studija o Podravini posljednjih desetljeća (Feletar, 1983, 1991; Živić i Pokos, 2002; Feletar, D. i Feletar, P., 2008, 2016, 2018...) te time omogućava jednostavnu poredbu međupopisnih promjena u demografskom razvoju ovoga područja. Motrenje višestoljetnoga demografskoga, ali i ukupnoga razvoja Podravine omogućuje nam plodnost podravskoga znanstvenog podneblja, putem brojnih monografija, znanstvenih i stručnih članaka te drugih izvora, stoga se analiza demografskoga razvoja Podravine u ovome radu prvotno odnosi na međupopisno razdoblje 2011. - 2021., odnosno rezultate posljednjega popisa stanovništva Republike Hrvatske. Pri analizi demografskoga razvoja spomenutoga područja u posljednjem međupopisju primarno su korišteni podatci Državnoga zavoda za statistiku¹ – rezultati Popisa 2011. i 2021. te podatci vitalne statistike.

¹ Naselje Poljanec (Grad Ludbreg) do 2013. godine pripadalo je općini Martijanec. Kako bi se omogućila usporedivost podataka, podatci ranijih popisa prilagođeni su današnjem teritorijalnom obuhvatu.

PROMJENE U UKUPNOM BROJU I PROSTORNA RASPODJELA STANOVNIŠTVA PODRAVINE OD 1948. DO 2021. GODINE

Stanovništvo Hrvatske nalazi se u posttranzicijskoj etapi razvoja. Glavna su obilježja u recentnom razdoblju ukupna depopulacija, prirodna depopulacija, negativan migracijski saldo, porast životnoga vijeka i ubrzano starenje stanovništva. Proces usporevanja rasta broja stanovnika u Hrvatskoj, kao i u većini europskih zemalja, pritom počinje još sredinom prošloga stoljeća (Wertheimer-Baletić, 2004), a sve bitne pretpostavke početka procesa ukupne depopulacije, osobito intenzivnoga posljednjih trideset godina, uvjetovane su politikom gospodarskoga i društvenoga razvoja nakon Drugoga svjetskoga rata. Procesi industrijalizacije, deagrarizacije, deruralizacije i urbanizacije tako su inicirali snažne depopulacijske tendencije na velikom dijelu prostora Hrvatske te uvjetovali nepovoljnu prostornu raspodjelu stanovništva unutar pojedinih županija i između njih (Akrap, 2014). Spomenuti su se procesi na prostoru Hrvatske odvijali izrazito različito. Potvrda su potonjemu podatci o kretanju ukupnoga broja stanovnika Hrvatske i Podravine prema kojima je Hrvatska najveći broj stanovnika dostigla 1991. godine, dok je broj stanovnika Podravine najveći bio u popisnoj 1953. godini (Feletar, 1991). No i demografska kretanja na prostoru Podravine posljednjih desetljeća bila su različitoga intenziteta, uvelike pod utjecajem intenzivne industrijalizacije, ali i niza drugih faktora poput udaljenosti od općinskoga središta, prometne povezanosti, razini odmaka od tradicionalnih agrarnih odnosa, promjena u strukturi seoskih domaćinstava, reljefnim i pedološkim osobinama itd. (Feletar, 1981, 1983, 1991, 2002; Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Mnogi su od njih tijekom prošloga stoljeća utjecali na iseljavanje velikoga broja stanovnika Podravine i time uvjetovali dodatno smanjenje nataliteta, što se posljedično odrazilo i na smanjenje udjela stanovništva Podravine u ukupnom stanovništvu Hrvatske. Dok je 1900. stanovništvo Podravine činilo 4% ukupnoga stanovništva Hrvatske (Živić i Pokos, 2002), prema rezultatima popisa 2021. godine taj udio danas iznosi samo 2,5%.

Od tri županije čiji prostor obuhvaća Podravina najveći je broj stanovnika (131.517) najranije (1953.) dostigla Virovitičko-podravska županija. Nakon nje, 1961., maksimalan broj stanovnika (142.362) dostigla je Koprivničko-križevačka županija, dok je porast broja stanovnika Varaždinske županije bilježen sve do 1991. godine kada je na prostoru te županije popisano 187.853 stanovnika (slika 1). U cijelom promatranom razdoblju, od 1948. do 2021. godine, u Hrvatskoj je broj stanovnika porastao za 2,4% (s 3.779.858 na 3.871.833), dok se u spomenutim županijama i Podravini značajno smanjio. Broj stanovnika Varaždinske županije smanjio se za 8,7% (sa 174.682 na 159.487), Koprivničko-križevačke županije za 27,9% (sa 140.565 na 101.221), Virovitičko-podravske županije za čak 43,9% (sa 125.372 na 70.368), dok se broj stanovnika Podravine od 1948. do 2021. godine smanjio za 28,5% (sa 136.092 na 97.251) (DZS; Statistički ljetopisi, Popis stanovništva, kućanstava i stanova

Slika 1. Kretanje ukupnoga broja stanovnika u Podravini i odabranim županijama od 1948. do 2021. godine
Izvor: DZS; Statistički ljetopisi; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

2021.).² Manje smanjenje broja stanovnika Varaždinske županije rezultat je već desetljećima povoljnijih demografskih kretanja zapadno i jugozapadno od Koprivničko-križevačke županije, odnosno na prostoru najrazvijenijega dijela Hrvatske (Feletar, 2002; Živić i Pokos, 2002).

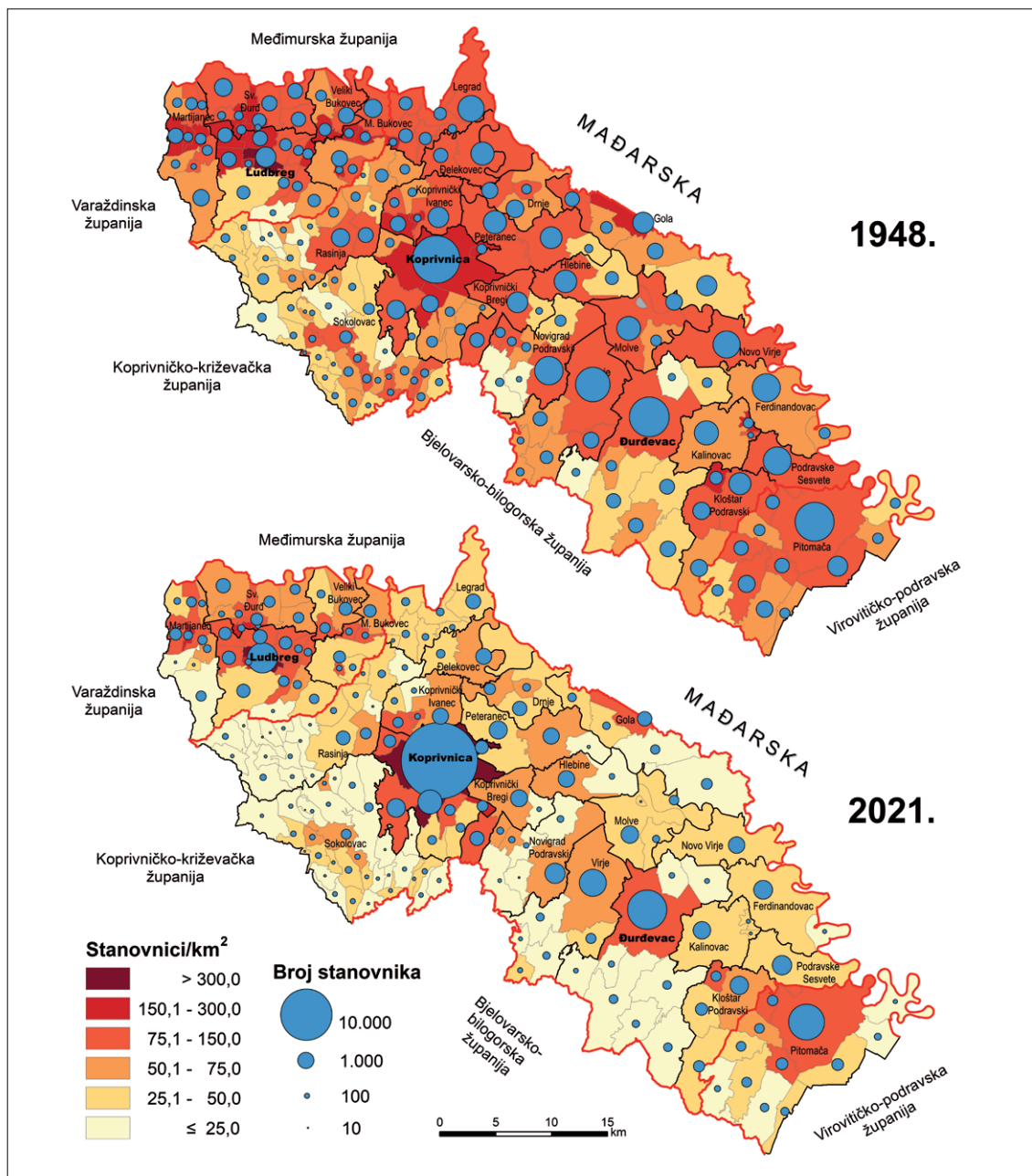
Promjene u kretanju broja stanovnika gradova i općina Podravine pokazuju kako je većina njih maksimum broja stanovnika dostigla upravo 1948., odnosno 1953. godine. Općine Sokolovac, Mali Bukovec i Koprivnički Bregi najveći broj stanovnika dostigle su 1961. godine, dok su gradovi Koprivnica i Ludbreg maksimum broja stanovnika dostigli najkasnije – 2001. godine. Đurđevac, koji je uz Koprivnicu i Ludbreg treći grad u sastavu Podravine, maksimum broja stanovnika zabilježio je već 1948. godine (10.634), a od tada pa do 2021. kontinuirano bilježi smanjenje broja stanovnika (7378), potvrđujući time gospodarsko zaostajanje za ostalim podravskim gradovima, odnosno na tom prostoru znatno sporije procese industrijalizacije i urbanizacije (Živić i Pokos, 2002). U promatranom razdoblju od 1948. do 2021. godine od svih gradova i općina u sastavu Podravine porast broja stanovnika zabilježili su jedino gradovi Ludbreg (sa 7919 na 8477) i Koprivnica (s 12.864 na 28.580), za 7,0, odnosno čak 122,2 posto. Najveću depopulaciju među općinama zabilježile su općine Đelekovec, Ferdinandovac, Gola, Hlebine, Kalinovac, Legrad, Molve, Novigrad Podravski, Novo Virje, Podravske Sesvete, Rasinja i Sokolovac. Među navedenima daleko najveće smanjenje broja stanovnika od 1948. do 2021. godine bilježe općine Legrad (-66,4%) i Novo Virje (-63%).

Analiza kretanja ukupnoga broja stanovnika po naseljima također potvrđuje intenzivnu depopulaciju većega dijela Podravine te diferenciranost toga procesa, a osobito intenzivan proces depopulacije vidljiv je u naseljima u poloju Drave te na obroncima kvartarne Bilogore (slika 2). Uočen prostorni obrazac nastavak je trendova iz ranijih razdoblja (Feletar, D. i Feletar, P., 2008; 2016), no tijekom vremena biva sve jasnije izražen. Među najmnogoljudnijim, ali i najgušće naseljenim naseljima Podravine tako se ističu ponajprije naselja na kontaktnim terasnim nizinama iz doba würma koje su »demografska i gospodarska žila kucavica Podravine« i u kojima, osim što živi najveći broj stanovnika Podravine, koncentrirana je i najveća gospodarska aktivnost te društveni život, a njome se protežu i glavne ceste te željeznice (Feletar, D. i Feletar, P., 2008; 204). Važno je pritom napomenuti kako su već 1991. godine demografski rast ili stagnaciju bilježila uglavnom samo općinska središta te nekoliko prigradskih naselja i sela smještena uz glavne prometnice (Feletar, 1999). Većina naselja maksimum broja stanovnika doseže 1948., odnosno 1953. godine, a od 182 naselja u sastavu Podravine od 1948. do 2021. godine porast je zabilježilo njih samo dvanaest, odnosno 6,6% od ukupnog broja – tri naselja u sastavu Grada Ludbrega (Ludbreg, Sigetec Ludbreški i Vinogradi Ludbreški), sedam naselja u sastavu Grada Koprivnice (Draganovec³, Herešin, Koprivnica, Kunovec Breg, Reka, Starigrad i Štaglinec) te dva naselja u sastavu općine Sokolovac (Lepavina i Vrhovac Sokolovački). U spomenutom razdoblju dio podravskih naselja izgubio je više od 80% stanovništva. Najveće smanjenje broja stanovnika od 1948. do 2021. zabilježilo je naselje Kamenica u sastavu općine Sokolovac (za 95,4%), naselje Gornji Martijanec u sastavu općine Martijanec (za 89,9%), naselje Srdinac u sastavu općine Novigrad Podravski (za 87,4%), naselje Brodić u sastavu općine Ferdinandovac (za 86,8%) te naselje Grbaševac u sastavu općine Rasinja (za 85,2%).

Proces depopulacije u velikom dijelu Podravine započeo je znatno ranije od prosjeka Hrvatske, a osim smanjenja broja stanovnika, usporedo s deagrarizacijom i deruralizacijom, odnosno modernizacijom i industrijalizacijom te time potaknutom migracijom stanovništva iz agrarnih naselja u industrijska središta došlo je i do intenzivnih promjena u prostornom rasporedu stanovništva. Osim prema gradovima, stanovništvo ruralnih dijelova Podravine u cijelom je promatranom razdoblju selilo i u gradove izvan Podravine (prvenstveno prema Zagrebu), ali i u inozemstvo (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Ne čudi stoga kako u promatranom razdoblju (1948. - 2021.) većinu naselja koja su populacijski jačala čine upravo prigradska naselja, odnosno naselja u sastavu Koprivnice i Ludbrega. Nešto povoljnijem demo-

² Popisni podatci zbog razlika u metodologiji prikupljanja, odnosno statističkoj definiciji ukupnog stanovništva nisu u potpunosti usporedivi, no u nedostatku drugih izvora za istraživanje stanovništva smatraju se relevantnima.

³ Podatci o ukupnom broju stanovnika naselja Draganovec (u sastavu Grada Koprivnice) umjesto 1948. odnose se na 1953. godinu.

Slika 2. Broj stanovnika i gustoća naseljenosti po naseljima Podravine 1948. i 2021. godine

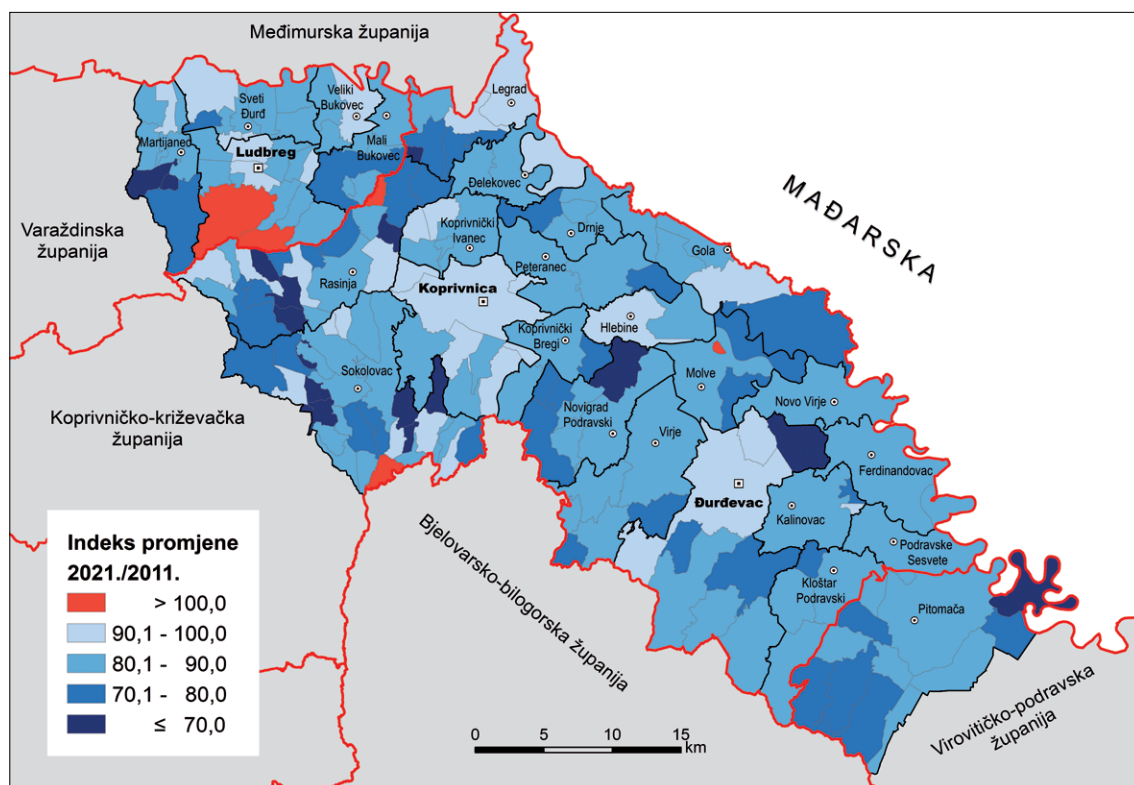
Izvor: DZS; Naselja i stanovništvo Hrvatske 1857. - 2001; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

grafskom razvoju prigradskih naselja, između ostaloga, uvelike su pridonijela dobra prometna povezanost sa središnjim naseljem te atraktivnost istih kao stambenih zona (Živić i Žebec, 2007).

Nepovoljan prostorni raspored potvrđuju i podatci o gustoći naseljenosti Podravine, koja je prije pola stoljeća u odnosu na ostatak Hrvatske bila iznadprosječno naseljena (Feletar, D. i Feletar, P., 2016), dok je prema podacima popisa 2021. u Podravini živjelo 60,3 stanovnika po četvornom kilometru, odnosno manje od prosjeka na razini Republike Hrvatske koji je 2021. godine iznosio 68,4 stanovnika po četvornom kilometru. Od 182 naselja u sastavu Podravine čak 140 naselja prema podacima za 2021. godinu nastanjuje manje stanovnika po četvornome kilometru od hrvatskoga prosjeka. Najgušće su naseljena gradska naselja Koprivnica (576,5 stanovnika na km²) i Ludbreg (737,1 stanovnika na km²), dok su izrazito rijetko naseljena naselja Kamenica, Rijeka Koprivnička i Paunovac u sastavu općine

Sokolovac, Velika Rasinjica u sastavu općine Rasinja te Javorovac i Srdinac u sastavu općine Novigrad Podravski, s po manje od 5 stanovnika po četvornom kilometru. Razmjere širenja depopulacije napose pokazuje udio naselja rijetke gustoće naseljenosti (do 25 stanovnika na km²) koji se od 1948. do 2021. godine povećao sa 6,1 na 34,1% od ukupnog broja naselja. Svako treće naselje Podravine 2021. godine rijetko je naseljeno, a glavnina njih smještena je na obroncima Bilogore gdje je formiran kontinuirani pojas rijetke naseljenosti. Kontinuirano područje rijetke naseljenosti manje površine prostire se dijelom polja Drave. Upravo u navedenim područjima zabilježene su znatnije promjene zemljišnog pokriva iz poljoprivrednog u prirodnu vegetaciju tijekom posljednjih desetljeća (Jogun i dr., 2017). Divergentna demografska i društveno-gospodarska demografska kretanja ostavljaju vidljive znakove u prostoru – s jedne strane pojačanu izgrađenost zemljišta u gradovima Koprivnici i Ludbregu, a s druge strane zarastanje obradivih površina kao znak »napuštanja ognjišta« u području polja i obronaka Bilogore.

Izrazito intenzivni procesi depopulacije, kako na prostoru Podravine, tako i u cijeloj Hrvatskoj, vidljivi su posljednjih tridesetak godina, a osobito nepovoljni trendovi kretanja broja stanovnika zabilježeni su u posljednjem međupopisnom razdoblju, čemu je dodatno pridonio ulazak Hrvatske u Europsku uniju 2013. godine. Otvaranjem tržišta rada zemalja članica Unije brojni su hrvatski državljani, time i Podravci, nerijetko u potrazi za boljim životom napustili Hrvatsku (Župarić-Iljić, 2016; Akrap i dr., 2017; Jurić, 2017; Rajković Iveta i Horvatin, 2017; Pokos, 2017; Jerić, 2019; Balija, 2020, 2023a, 2023b). Od 2011. do 2021. godine Hrvatska je izgubila čak 9,6% stanovnika, dok je smanjenje broja stanovnika Podravine u istom razdoblju bilo još značajnije i iznosilo je 12,7%. Izrazito smanjenje stanovništva Podravine u posljednjem međupopisju ne čudi s obzirom na kontinuiranu depopulaciju velikog broja podravskih naselja od sredine prošloga stoljeća. Od 2011. do 2021. godine tako su od 182 naselja u sastavu Podravine porast broja stanovnika zabilježila samo Segovina (s 37 na 41, odnosno za 10,8%), Vinogradi Ludbreški (sa 648 na 679; 4,8%), Čingi-Lingi (s 9 na 19; 111,1%), Vojvodinec (s 52 na 55; 5,8%) te Široko Selo (s 32 na 33; 3,1%), dok je u Obrankovcu i Velikom Bukovcu 2021. godine popisani jednak broj stanovnika kao i 2011. godine (slika 3). Najveće je smanjenje od 2011. do 2021.

Slika 3. Indeks ukupne promjene broja stanovnika po naseljima Podravine između 2011. i 2021. godine
Izvor: DZS; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

godine zabilježeno u naselju Kamenica u sastavu općine Sokolovac (sa 17 na 9; -47,1%), Mala Rasinjica u sastavu općine Rasinja (s 34 na 19; -44,1%) te u naselju Križnica u sastavu općine Pitomača (sa 128 na 76; -40,6%).

Smanjenje broja stanovnika pritom su zabilježila i gradska naselja Ludbreg (s 3603 na 3463; -3,9%), Koprivnica (s 23.955 na 22.262; -7,1%) te Đurđevac (sa 6349 na 5834; -8,1%), no isto je, dakako znatno manje, u odnosu na većinu preostalih slabije razvijenih naselja Podravine. Prema podacima popisa 2021. godine u gradskim je podravskim naseljima živjelo 32,5 posto stanovništva, dok je u gradovima u Podravini 1991. živjelo 27,9 posto, 1948. 12,4 posto, a prema prvom popisu provedenom 1857. godine 11,0 posto stanovništva. Proces urbanizacije u tri nekadašnje općine u sastavu Podravine pritom su se odvijali znatno sporije u odnosu na prosjek Hrvatske ili u usporedbi s industrijski razvijenijim područjima, a s obzirom na osobine industrijskoga razvoja potonji se proces najbrže odvijao na prostoru nekadašnje općine Koprivnica (Feletar, 1991). Promatrano na razini općina i gradova, u posljednjem međupopisnom razdoblju nema zabilježenoga porasta broja stanovnika. Najveće je smanjenje broja stanovnika od 2011. do 2021. zabilježeno u općinama Novigrad Podravski (19,9%), Rasinja (19,5%) i Molve (19,3%), a najmanje u gradovima Koprivnici (7,4%) i Ludbregu (7,8%) te u općini Veliki Bukovec (7,9%). Gradovi Koprivnica (28.580), Ludbreg (8477) i Đurđevac (7378) te općina Pitomača (8402) čine više od polovice ukupnog stanovništva Podravine.

PRIRODNO KRETANJE STANOVNIŠTVA PODRAVINE OD 2011. DO 2021. GODINE

Osnovne odrednice i dinamičke sastavnice razvoja stanovništva određenoga područja su prirodno i mehaničko kretanje stanovništva. Prirodno kretanje stanovništva važan je pokazatelj demografske dinamike jer su njegove trenutačne vrijednosti rezultat demografskih tokova u prošlosti, ali i indikator budućih (Wertheimer-Baletić, 1999). U ranijim razvojnim fazama prirodno je kretanje u negativnoj korelaciji s procesom modernizacije i ekonomskim napretkom društva stoga je karakteristika svih etapa demografske tranzicije upravo opadanje stopa nataliteta i mortaliteta kao osnovnih sastavnica prirodnoga kretanja stanovništva (Coale, 1989; Wertheimer-Baletić, 1999, 2016). Predtranzicijska etapa u Hrvatskoj, ali i u Podravini, trajala je do sredine druge polovice 19. stoljeća. Naglim ekonomskim rastom i društvenim promjenama potkraj 19. stoljeća počela je etapa demografske tranzicije, dok tijekom druge polovice 20. stoljeća Hrvatska, kao uostalom i Podravina, ulazi u posttranzicijsku demografsku etapu. Trend negativnog prirodnog kretanja stanovništva u Hrvatskoj se posebno intenzivirao nakon 1990. godine, a obilježja posttranzicijske demografske etape još su ranije izražene na prostoru Podravine. Smanjivanje stope nataliteta, posebice na području đurđevačke Podravine, vidljivo je još u međuratnom razdoblju, a broj umrlih u velikom broju podravskih naselja premašuje broj živorođenih još od 1960-ih (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Negativna prirodna promjena na razini cijele Podravine bilježi se već nekoliko desetljeća, točnije, prvi se put javlja 1968. godine, što Podravinu svrstava među područja u Hrvatskoj s najranijom pojavom prirodne depopulacije (Živić i Pokos, 2002).

Spomenuta su se negativna kretanja dodatno intenzivirala u posljednja dva desetljeća te uvelike pridonijela ukupnoj depopulaciji prostora Podravine i svim negativnostima prikazanim u prethodnom poglavlju. Vitalni indeks⁴ samo u posljednjem međupopisnom razdoblju (2011. - 2021.) na području Hrvatske smanjen je s 80,7 na 58,2 godine, a slična su kretanja zabilježena i na području županija na čijem se prostoru proteže Podravina. Vitalni indeks Varaždinske županije 2011. iznosio je 72,9, dok se 2021. smanjio na 51,6. Isti je pokazatelj na prostoru Koprivničke županije smanjen sa 68,9 na 52,4, dok je na području Virovitičko-podravске županije vitalni indeks u posljednjem međupopisnom razdoblju smanjen sa 65,5 na 51,3. Prosječni vitalni indeks na području Podravine u istom je razdoblju smanjen sa 66,4 na 51,3 živorođenih na 100 umrlih 2021. godine.

Promotrimo li kretanje vitalnoga indeksa na razini općina i gradova Podravine, 2011. godine vitalni indeks u Ludbregu iznosio je 76, a 2021. 56,3, dok je u Đurđevcu u istom razdoblju smanjen sa 70,8 na

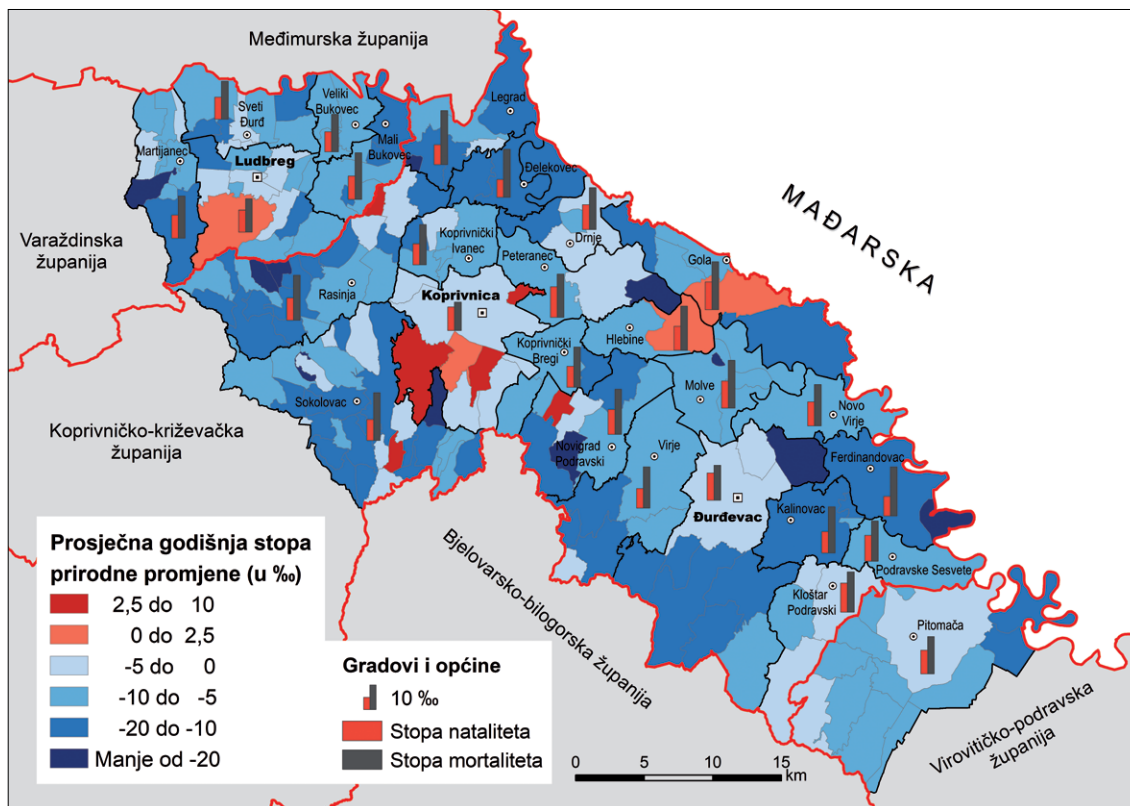
⁴ Vitalni indeks pokazuje broj živorođenih na 100 umrlih osoba i pokazatelj je smjera reprodukcije stanovništva. Ako je veći od 100, ukazuje na proširenu reprodukciju stanovništva, dok vitalni indeks manji od 100 ukazuje na opadajuću reprodukciju stanovništva (Wertheimer-Baletić, 1999).

61,7. Drastično je smanjenje u posljednjem međupopisnom razdoblju vidljivo i u Koprivnici u kojoj je vrijednost vitalnoga indeksa od 115 živorođenih na 100 umrlih osoba 2011. godine ukazivalo na proširenu reprodukciju stanovništva, dok je 2021. u Koprivnici živorođeno samo 56,8 na 100 umrlih osoba. Osim Koprivnice, 2011. godine od 26 podravske općine i gradova još je općina Novo Virje bilježila vitalni indeks veći od 100 odnosno 115 živorođenih na 100 umrlih osoba, dok 2021. godine ni u jednoj općini ili gradu Podravine nije zabilježen vitalni indeks koji upućuje na proširenu reprodukciju stanovništva. Vitalni indeks iznad podravskoga prosjeka 2021. godine imalo je 13 podravske općine, odnosno gradova, a u općini Mali Bukovec te je godine zabilježeno samo 26,2 živorođenih na 100 umrlih osoba. Godine 2011. od 182 podravska naselja vitalni indeks veći od 100 zabilježen je u njih 27, a 2021. u samo 12 naselja. Najniže vrijednosti vitalnoga indeksa u posljednjem međupopisnom razdoblju, ali i dulje, bilježe naselja u poloju Drave i na obroncima pobrđa. Primjerice, u naselju Gotalovo u sastavu općine Gola vitalni indeks 2021. godine iznosio je 20, u naselju Novačka u sastavu iste općine 33,3, u naselju Selnica Podravska u sastavu općine Legrad vitalni indeks 2021. iznosio je 25, u naselju Lepavina u sastavu općine Sokolovac vitalni indeks 2021. iznosio je 20 živorođenih na 100 umrlih osoba.

Sukladno kretanju vitalnoga indeksa, stope nataliteta u posljednjih nekoliko međupopisnih razdoblja također se u većem dijelu Podravine smanjuju, dok stope mortaliteta stagniraju ili rastu. Godine 2021. stopa nataliteta u Podravini iznosila je 9,4 ‰, dok je stopa mortaliteta iznosila visokih 16,1 ‰, najviše zbog visokog udjela starog stanovništva, a dijelom kao rezultat povećanog mortaliteta uslijed pandemije, što je posljedično uvjetovalo i nešto nepovoljnije vitalne indekse administrativnih jedinica u sastavu Podravine. Suvremeni demografski razvoj Podravine tako obilježavaju negativne vrijednosti prirodnoga kretanja, a potonji proces u Koprivnici je intenzivno počeo oko 1990., u Ludbregu oko 1980., a u Đurđevcu već oko 1960. godine (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Apsolutne vrijednosti prirodnoga kretanja stanovništva pokazuju kako je u Podravini u posljednjem međupopisnom razdoblju živorođeno 10.123 djece, dok je u istom razdoblju umrlo čak 16.007 osoba.

Među 26 općina i gradova Podravine u posljednjem međupopisnom razdoblju nijedna općina, odnosno grad nisu zabilježili pozitivnu prirodnu promjenu, dok se među naseljima većim brojem živorođenih od umrlih u posljednjem međupopisnom razdoblju izdvaja samo deset uglavnom prigradskih naselja (slika 4). Najvišom prosječnom godišnjom stopom prirodne promjene između 2011. i 2021. godine posebno se ističu naselja u sastavu Grada Koprivnice (Herešin 7,0 ‰; Reka 5,1 ‰; Draganovec 4,8 ‰ i Starigrad 0,05 ‰). Blago pozitivnu stopu bilježi i naselje Vinogradi Ludbreški (1,2 ‰) u sastavu Ludbrega. Ostala naselja s pozitivnom stopom prirodne promjene su Vlaislav (općina Novigrad Podravski, 5,4 ‰), Vojvodinec (općina Rasinja, 5,1 ‰); Brđani Sokolovački (općina Sokolovac, 3,7 ‰); Gabajeva Greda (općina Hlebina, 2,3 ‰) i naselje Novačka (općina Gola, 0,05 ‰). Pozitivnoj prirodnoj promjeni koprivničkih prigradskih naselja zasigurno je pridonijela dislokacija pojedinih vitalnih funkcija na urbanu periferiju, ali i niže cijene nekretnina izvan gradske jezgre (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Pozitivne stope ostalih naselja, izuzev naselja Vinogradi Ludbreški, rezultat su relativno visokih stopa nataliteta.

Najviše stope nataliteta u desetogodišnjem razdoblju bilježe općine Peteranec (12,6 ‰), Kloštar Podravski (12,0 ‰), Gola (11,4 ‰), Đurđevac (11,2 ‰) i Molve (11,2 ‰). Nadalje, općine Gola i Drnje izdvajaju se kao jedan od klastera više razine nataliteta u Hrvatskoj u recentnom razdoblju (Belić, 2023), što znači da i one i njima susjedne općine bilježe iznadprosječnu stopu nataliteta u odnosu na Hrvatsku. Prema kompozicijskoj hipotezi fertilitet varira u prostoru jer u različitim naseljima žive različite strukture ljudi (Belić i Mišetić, 2021). Najbolji primjer kompozicijskog faktora je obrazovni sastav stanovništva – viši udio visokoobrazovanih osoba u velikim gradovima ima ulogu u snižavanju fertiliteta. Obrnuto, viši udio stanovništva visokofertilitetnih obilježja povišuje razinu fertiliteta. U općinama Podravine koje se izdvajaju najvišom stopom nataliteta kompozicijski je faktor udio romskog stanovništva čije je obilježje natprosječan fertilitet (Pavić, 2013; 2014), a relativno mali udjeli mogu dugoročno imati izrazitu ulogu u natalitetu cijelih područja (Šlezak i Belić, 2019). Istodobno, značajan udio visokoobrazovanog stanovništva Koprivnice pokazatelj je dobrih demografskih resursa, no negativan je kompozicijski faktor fertiliteta. Pritom je nužno istaknuti distinkciju između stope nataliteta i fertiliteta. Stopa nataliteta ne uzima u obzir dobnu strukturu stanovništva, stoga zbog doseljavanja i povoljnije dobne strukture ona u gradovima precjenjuje fertilitet, dok ga u iseljeničkim područjima podcjenjuje.

Slika 4. Prosječna godišnja stopa prirodne promjene po naseljima te stope nataliteta i mortaliteta po gradovima i općinama Podravine od 2011. do 2021. godine

Izvor: DZS; Vitalna statistika; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

U kontekstu ovoga rada Koprivnica je i kao grad (9,7 ‰) i kao naselje (8,9 ‰), zbog povoljnije strukture, u sredini poretka prema stopi nataliteta, dok je prema razini fertiliteta puno niže (1,42 djece po ženi 2020. - 2022.) Obrnuto, općine Đelekovec (7,3 ‰), Ferdinandovac (8,1 ‰), Virje (8,1 ‰) i Legrad (8,2 ‰) na dnu su poretka po stopi nataliteta, iako izuzev općine Đelekovec bilježe viši fertilitet u odnosu na Koprivnicu (procijenjen TFR redom: 1,39; 1,45; 1,99; 1,78). Navedena dva ilustrativna primjera pokazuju koliko je višedesetljetno »rastakanje« stanovništva pogubno za iseljeničke općine Podravine. Pojedine općine, unatoč visokom fertilitetu za Hrvatske prilike, bilježe ispodprosječne stope nataliteta. Kompozicijska hipoteza može se primijeniti i na razinu mortaliteta – stope mortaliteta uglavnom su derivacija nepovoljne dobne strukture i visokog udjela starog stanovništva. Tako se najvišim stopama mortaliteta ističu općine Legrad (22,2 ‰); Ferdinandovac (20,2 ‰); Gola (19,8 ‰); Đelekovec (19,8 ‰) i Molve (19,7 ‰). Općine Gola i Molve u povoljnijoj su situaciji zbog više stope nataliteta, dok općine Legrad, Đelekovec i Ferdinandovac na svakih 1000 stanovnika godišnje gube između 10 i 15 stanovnika samo prirodnim putem.

Analiza vitalne statistike Državnoga zavoda za statistiku na razini naselja iznjedrila je još nekoliko izrazito negativnih pokazatelja demografskih kretanja na području Podravine. U posljednjem međupopisnom razdoblju u čak 31 podravskom naselju rođeno je manje od petero djece (naselje Segovina, Grad Ludbreg; naselja Gornji Martijanec i Rivalno, općina Martijanec; naselje Severovci, Grad Đurđevac; naselje Brodić, općina Ferdinandovac; naselje Molvice, općina Kalinovac; naselje Antolovec, općina Legrad; naselje Čingi-Lingi, općina Molve; naselje Srdinac, općina Novigrad Podravski; naselje Komatnica, općina Peteranec; naselja Belanovo Selo, Grbaševac, Ivančec, Lukovec, Mala Rasinjica, Mala Rijeka, Prkos, Radeljevo Selo, Ribnjak i Velika Rasinjica, općina Rasinja; naselja Donjara, Donji Maslarac, Gornji Maslarac, Kamenica, Mali Botinovac, Paunovac, Peščenik, Prnjavor Lepavinski, Širo-

ko Selo i Velika Baranjska, općina Sokolovac i naselje Donje Zdjelice, općina Virje). Pritom u pet od spomenutih naselja (Čingi-Lingi, Grbaševac, Srdinac, Kamenica, Mali Botinovac) u posljednjem međupopisnom razdoblju nije živorođeno nijedno dijete, što upozorava na moguće skoro izumiranje velikoga dijela podravskih naselja.

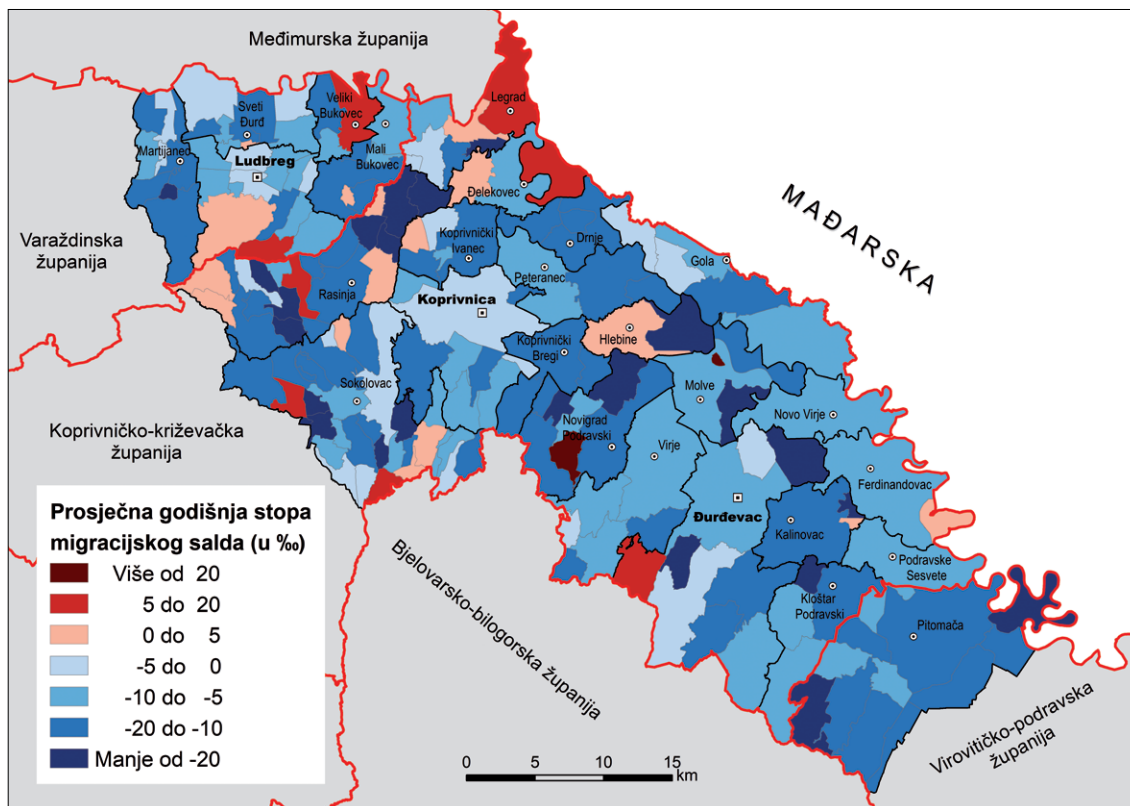
MIGRACIJSKA BILANCA I OPĆE KRETANJE STANOVNIŠTVA PODRAVINE 2011. - 2021. GODINE

Migracija ili mehaničko kretanje stanovništva, zajedno s prirodnim kretanjem, čini sastavni dio ukupnog kretanja stanovništva. Njihovo djelovanje na ukupno kretanje međusobno je povezano, iako u osnovi jednog i drugog kretanja ne leže istovjetni čimbenici. Migracija je također sadržajno i metodološki najkompleksnija komponenta kretanja stanovništva (Wertheimer-Baletić, 1999). Unatoč metodološkim preprekama i nepostojanju potpunih i točnih podataka o vanjskoj migraciji Republike Hrvatske, vitalno-statističkom metodom moguće je pribaviti podatke o migracijskoj bilanci između posljednjih dvaju popisa. Tako je za pojedinu teritorijalnu jedinicu od ukupne međupopisne promjene broja stanovnika 2011. - 2021. oduzeta ukupna prirodna promjena u istom razdoblju⁵, čime je dobiven ukupni migracijski saldo. Od ukupnog smanjenja broja stanovnika Hrvatske (-413.056) čak 62% (-256.275) otpada na negativnu migracijsku bilancu, dok 38% (-156.781) otpada na negativnu prirodnu promjenu. Činjenica da na prirodno kretanje otpada samo nešto više od trećine depopulacije, u desetljeću kad je stanovništvo Hrvatske bilo među najstarijima u svijetu i kad je Hrvatska prirodnim putem svake dvije godine gubila broj stanovnika veličine Grada Koprivnice, upućuje na svu silinu recentnoga iseljeničkog vala iz Hrvatske. Stanovništvo Podravine također je u znatnoj mjeri bilo zahvaćeno iseljeničkim valom (Balića, 2017; 2019). Od ukupnoga demografskog pada Podravine (-14.083) na negativnu migracijsku bilancu otpada 58,3% (-8208), dok preostalih 41,7% (-5875) otpada na prirodnu depopulaciju. Strukture depopulacije Podravine i Hrvatske podjednake su omjera s nešto izraženijom prirodnom depopulacijom u Podravini.

Promatranje migracijskih obilježja stanovništva Podravine na razini gradova i općina potvrđuje silinu migracijske depopulacije – između 2011. i 2021. godine nijedna promatrana jedinica lokalne samouprave nije zabilježila pozitivnu migracijsku bilancu. Najblaži intenzitet negativne prosječne godišnje stope migracijskog salda zabilježile su općine Veliki Bukovec (-1,0 ‰), Legrad (-1,6 ‰) i Hlebine (-1,6 ‰). Istodobno, iseljavanje je najintenzivnije bilo u općinama Kloštar Podravski (-13,8 ‰), Novigrad Podravski (-13,7 ‰) i Molve (-12,9 ‰). Spuštanjem analize na naseljsku razinu uočavaju se detaljniji obrasci migracijskih obilježja Podravine u posljednjem međupopisju (slika 5). Pozitivnu migracijsku bilancu zabilježilo je 25 naselja (13,7% od ukupnog broja), ali valja istaknuti kako je ona u najvećem broju naselja minimalna. Ekstremno visokom prosječnom godišnjom stopom migracijskog salda ističu se naselja Čingi-Lingi (općina Molve; 92,9 ‰) i Srdinac (općina Novigrad Podravski; 47,1 ‰), no ona je rezultat malih populacija tih dvaju naselja. Slična je situacija u naseljima Segovina u sastavu Ludbrega (19,9 ‰) i Belanovo Selo (Rasinja; 13,3 ‰). Uzevši u obzir naselja s više od 500 stanovnika, pozitivnu migracijsku bilancu bilježe Veliki Bukovec, Legrad, Vinogradi Ludbreški i Hlebine. Ludbreg i Koprivnica u manjoj su mjeri zahvaćeni iseljavanjem u odnosu na prosjek Podravine, no indikativno je da nijedno naselje u sastavu Koprivnice nema pozitivan saldo. Istodobno, Đurđevac je po razini iseljavanja na razini Podravine, dok je Pitomača, kao najveća općina, iznadprosječno zahvaćena iseljavanjem. Naselja s najvećim razmjerima egzodusnih obilježja u prosjeku su godišnje migracijskim putem gubila više od 30 na svakih 1000 stanovnika (Donjara i Paunovac u općini Sokolovac; Vlajslav u općini Novigrad Podravski; Križnica u općini Pitomača; Mala Rasinjica i Grbaševac u općini Rasinja).

Zbirom podataka ukupne promjene broja stanovnika, prirodne promjene i migracijskog salda dobivaju se tipovi općeg kretanja stanovništva koji u jednom pokazatelju objedinjavaju navedene tri vrijednosti. Stanovništvo Hrvatske u recentnom razdoblju bilježi najnepovoljniji tip (E_4 ili izumiranje). Ranije

⁵ Prirodna promjena odnosi se na međupopisno razdoblje (31. 3. 2011. – 31. 8. 2021.). Pritom je za 2011. i 2021. procijenjen broj živorođenih i umrlih po mjesecima.

Slika 5. Prosječna godišnja stopa migracijskog salda po naseljima Podravine od 2011. do 2021. godine

Izvor: DZS; Vitalna statistika; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

su predočeni prostorni obrasci i trendovi depopulacije Podravine nakon 1948. godine, a pritom je snažno bio izražen emigracijski karakter prostora (Šimunić i dr., 2020). Bivša općina Đurđevac već je u razdoblju 1961. - 1971. pripadala tipu E_4 . Istodobno je bivša općina Ludbreg, uz nešto povoljnije prirodno kretanje pripadala tipu E_3 (izrazita depopulacija), a bivša općina Koprivnica tipu E_2 – depopulacija (Šterc, 1983). Desetljeće kasnije općina Ludbreg bilježila je tip E_1 – emigracija, a Koprivnica I_3 – slaba obnova imigracijom. U sljedećem međupopisju (1981. - 1991.) pojavom negativne prirodne promjene uz Đurđevac u tip E_4 – uvrštena je i općina Ludbreg, dok je općina Koprivnica i dalje bilježila tip I_3 (Friganović, 1992). U razdoblju 2001. - 2011. Grad Koprivnica poprimio je tip I_4 (vrlo slaba obnova imigracijom), što znači da pozitivan migracijski saldo nije bio dovoljan da nadoknadi negativnu prirodnu promjenu pa je zabilježen pad broja stanovnika.⁶

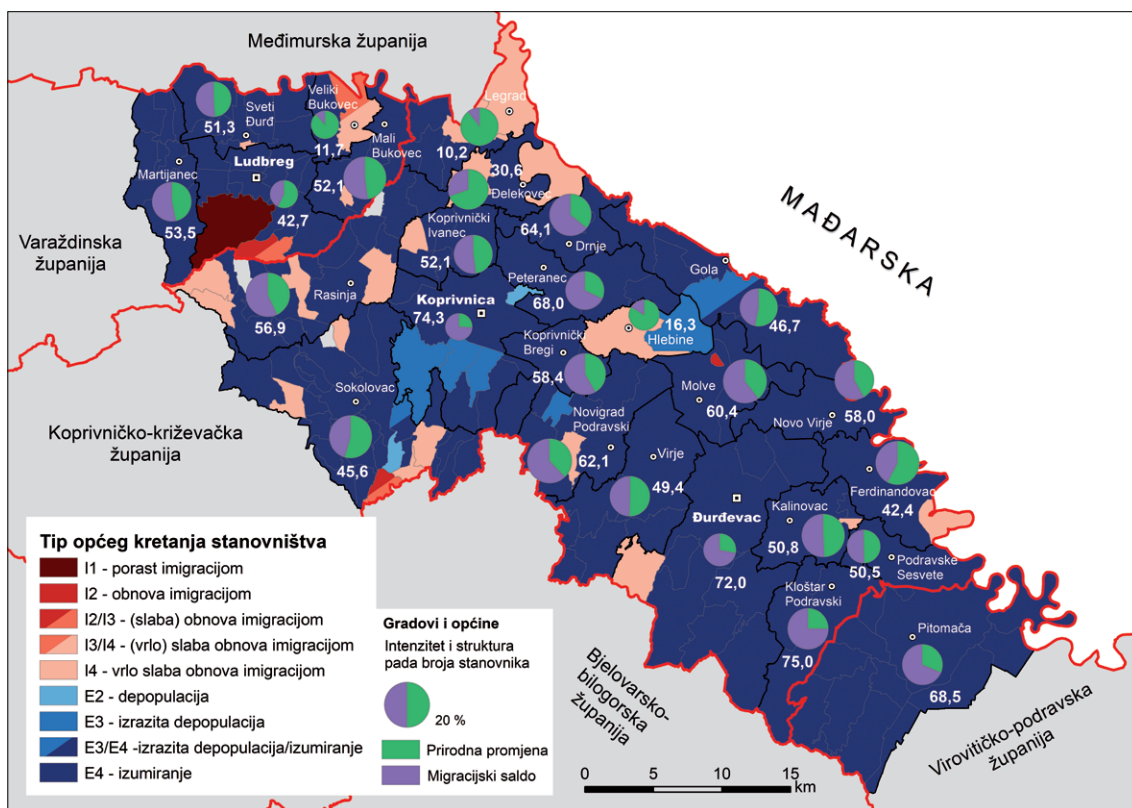
Trend širenja najnepovoljnijeg tipa općeg kretanja (E_4 – izumiranje) nastavio se u 21. stoljeću. Na razini gradova i općina u razdoblju 2011. - 2021. navedenom tipu pripadaju sve jedinice lokalne samouprave. Nakon što je na prijelazu stoljeća Koprivnicu zahvatila negativna prirodna promjena (Feletar, D. i Feletar, P., 2018), ubrzo je uslijedila i emigracijska depopulacija, čime je i ona poprimila trend izumiranja. Prostorni raspored tipova općeg kretanja stanovništva na razini naselja objedinjava i potvrđuje svu poraznost ranije predočenih negativnih demografskih pokazatelja – četiri petine svih naselja pripada tipu E_4 (slika 6). Naselja Novačka (Gola) i Paunovac (Sokolovac) zbog nulte prirodne promjene su između tipova E_3 i E_4 . Zahvaljujući pozitivnoj prirodnoj promjeni naselja Reka, Draganovec i Stariograd u sastavu Koprivnice pripadaju tipu E_3 , a Herešin tipu E_2 . Tipu E_3 također pripadaju ranije spome-

⁶ Između popisa 2001. i 2011. došlo je do teritorijalnih promjena unutar Grada Koprivnice (Feletar, D., Feletar, P., 2018), stoga nije moguće precizno odrediti tipove općeg kretanja po naseljima za to razdoblje.

nuta naselja Vlaislav (Novigrad Podravski) i Gabajeva Greda (Hlebine), tipu E₂ Brđani Sokolovački (Sokolovac), a tipu E₁ (emigracija) nijedno naselje.

Samo 24 naselja (13,2%) uvrštena su u migracijske tipove općeg kretanja stanovništva, dok tri imaju nultu migracijsku bilancu. Naselje Vinogradi Ludbreški jedino pripada tipu I₁ – porast imigracijom te je najvećim dijelom zaslužno za ublažavanje depopulacije Grada Ludbrega. Naselje Čingi-Lingi pripada tipu I₂ – obnova imigracijom, dok su Segovina (Ludbreg) i Široko Selo (Sokolovac) na prijelazu tipova I₂/I₃. Sva tri navedena naselja malih su populacija. Veće naselje s relativno povoljnim tipom je Veliki Bukovec (I₃/I₄) koje je ostalo na jednakom broju stanovnika kao i 2011. godine. Nadalje, cijela općina Veliki Bukovec migracijskim je putem ostvarila samo 11,7% ukupnog pada broja stanovnika. Sličnih je obilježja općina Legrad koja je kroz negativan migracijski saldo ostvarila samo 10,2% ukupne depopulacije, što je najmanja vrijednost od svih općina. Samo naselje Legrad pripada tipu I₄ – vrlo slaba obnova imigracijom. Spomenutom tipu od većih naselja još pripadaju Hlebine i Imbriovec (općina Đelekovec), a uz njih još 16 malih naselja.

Struktura depopulacije u posljednjem međupopisju po gradovima i općinama Podravine potvrđuje dominaciju migracijske depopulacije, no omjeri prirodne i migracijske depopulacije variraju u prostoru. Uz spomenute općine Veliki Bukovec i Legrad, izrazitom prirodnom depopulacijom ističu se općine Hlebine i Đelekovec. Više od polovice depopulacije prirodnim putem također su ostvarile općine Ferdinandovac, Sokolovac, Gola i Virje, ali i Grad Ludbreg. Kod većine navedenih jedinica primarni razlog prirodne depopulacije može se pripisati stupnju ostarjelosti stanovništva, no manjim dijelom zaslužan je i slabiji intenzitet iseljavanja. U svim ostalim jedinicama lokalne samouprave prevladava migracijska depopulacija. Posebno se ističu gradovi Koprivnica i Đurđevac te općina Kloštar Podravski u kojima

Slika 6. Tipovi općeg kretanja stanovništva po naseljima te intenzitet i struktura depopulacije po gradovima i općinama Podravine od 2011. do 2021. godine*

Izvor: DZS; Vitalna statistika; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

* Veličina strukturnog kruga prikazuje intenzitet pada broja stanovnika općine. Brojevima je istaknut udio pada koji se odnosi na negativnu migracijsku bilancu.

oko tri četvrtine ukupnoga pada broja stanovnika otpada na migracijsku sastavnicu, što upućuje na povoljnija obilježja prirodnog kretanja. Iako su omjeri kod te tri jedinice podjednaki, intenzitet iseljavanja i ukupne depopulacije najviši je u općini Kloštar Podravski, dok je u Koprivnici najniži. Ostale općine u kojima migracijska depopulacija sudjeluje u više od dvije trećine ukupnoga pada su Pitomača i Peteranec.

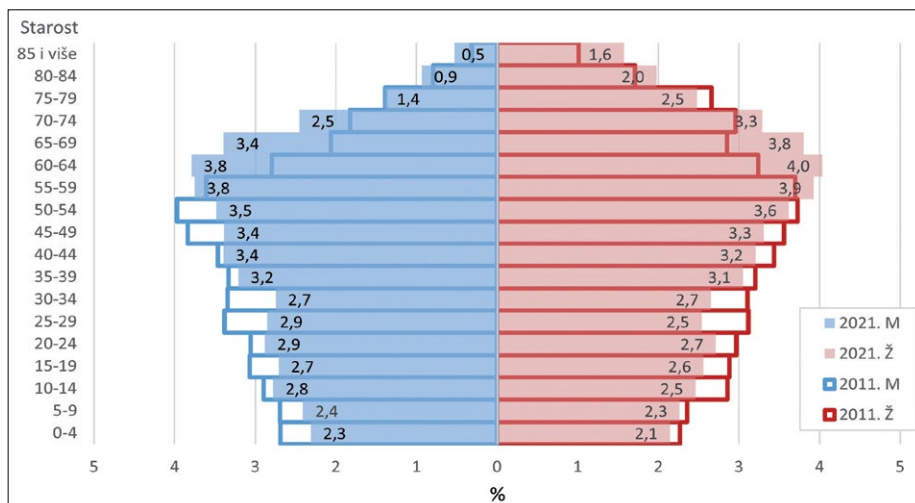
ODABRANI POKAZATELJI DOBNO-SPOLNOG SASTAVA I STARENJE STANOVNIŠTVA PODRAVINE U POSLJEDNJEM MEĐUPOPISNOM RAZDOBLJU

Prethodno spomenuti pokazatelji prirodnoga i migracijskoga kretanja stanovništva Podravine, posebice u razdoblju posttranzicijske demografske etape obilježenom smanjenjem broja stanovnika toga područja, uvjetovali su promjene u njegovim strukturama, osobito dobnoj, te proces starenja stanovništva (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Potonji je proces karakterističan i za Hrvatsku u cjelini koju indeks starenja⁷ veći od 40,0 (47,2), a koji ukazuje na proces starenja stanovništva određenoga prostora, obilježava još od popisa 1971. godine te do danas kontinuirano raste. Izrazito nepovoljan odnos mladoga i staroga stanovništva, odnosno indeks starenja veći od 100,0 u Hrvatskoj je zabilježen popisom 2011. godine kada je broj i udio stanovništva do 19 godina (896.605 ili 20,9%) prvi put bio manji od broja i udjela stanovništva staroga 60 i više godina (1.031.373 ili 24,1%) (DZS, Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.). Iste su negativnosti popisom 2011. godine zabilježene i na području Podravine u kojoj je tada živjelo 24.237 (22,2%) stanovništva starosti do 19 godina i 26.272 (24,0%) stanovnika u dobi od 60 i više godina. Prema rezultatima popisa 2021. godine u Podravini je živjelo 19.101, odnosno 19,6% mladoga stanovništva u dobi od 0 do 19 godina i čak 28.826, odnosno 29,6% stanovništva starosti 60 i više godine.

Prema rezultatima popisa provedenog 1953. dobno-spolna struktura stanovništva Podravine još je ukazivala na velik udio mladoga stanovništva te sve manje udjele stanovništva s porastom njihove dobi (Feletar, D. i Feletar, P., 2016). Rezultati kasnijih popisa ukazivali su na sve veće smanjenje udjela stanovništva u mlađoj dobi i povećanje udjela staroga stanovništva, a isti je proces nastavljen te dodatno intenziviran i u posljednjem međupopisnom razdoblju. Udjeli stanovništva u svim petogodišnjim dobnim skupinama do 54 godine starosti od 2011. do 2021. smanjeni su, dok su svi udjeli stanovništva u petogodišnjim skupinama iznad 55 godina starosti povećani, s izuzetkom ženskoga stanovništva u dobi od 75 do 79 godina (slika 2). Danas je u Podravini tako svaki četvrti muškarac, odnosno svaka treća žena starija od 60 godina. Spomenuta su kretanja rezultat nepovoljnih pokazatelja prirodnoga i prostornoga kretanja stanovništva, ali i sve duljega očekivanog trajanja života pri rođenju koje je u Hrvatskoj 2022. godine iznosilo 77,7 godina, odnosno 74,6 godina za muškarce i 80,8 godina za žene (HZJZ, 2023). Nastavkom takvih kretanja i djelovanjem demografskog momentuma, a uz zostanak značajnijeg useljavanja, u sljedećim se desetljećima može očekivati daljnje sužavanje baze dobne spolne-strukture i povećanje udjela starog stanovništva.

Ubrzan proces starenja stanovništva Podravine potvrđuje i indeks starenja koji je 2011. godine iznosio 108,4, a 2021. čak 150,9. Prema potonjem pokazatelju u Podravini je 2021. na 100 mladih živjelo čak 150 stanovnika starih 60 i više godina. Usporedimo li taj pokazatelj Podravine s istim na razini cijele Hrvatske (156,2), Podravina ipak, prema rezultatima popisa 2021., ima nešto povoljniji odnos broja stanovnika u dobi od 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi od 0 do 19 godina. Indeks starenja triju županija na prostoru Podravine također se u posljednjem međupopisnom razdoblju znatno povećao. U Varaždinskoj županiji indeks starenja 2011. godine iznosio je 107,3, a 2021. godine 147,9, u Koprivničko-križevačkoj indeks starenja u posljednjem međupopisnom razdoblju povećan je sa 110,5 2011. na 151,7 2021., dok je u Virovitičko-podravskoj županiji povećan sa 103,3 2011. na 157,5 2021. godine. Sve tri županije na čijem se prostoru proteže Podravina tako prema popisu 2021. imaju veći broj

⁷ Indeks starenja je demografski pokazatelj odnosa broja stanovnika u dobi od 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi od 0 do 19 godina. Kritična vrijednost indeksa starenja iznosi 40,0%, a kad indeks starenja stanovništva određenoga prostora prijeđe tu vrijednost, smatra se da je zahvaćeno procesom starenja (Wertheimer-Baletić, 1999).

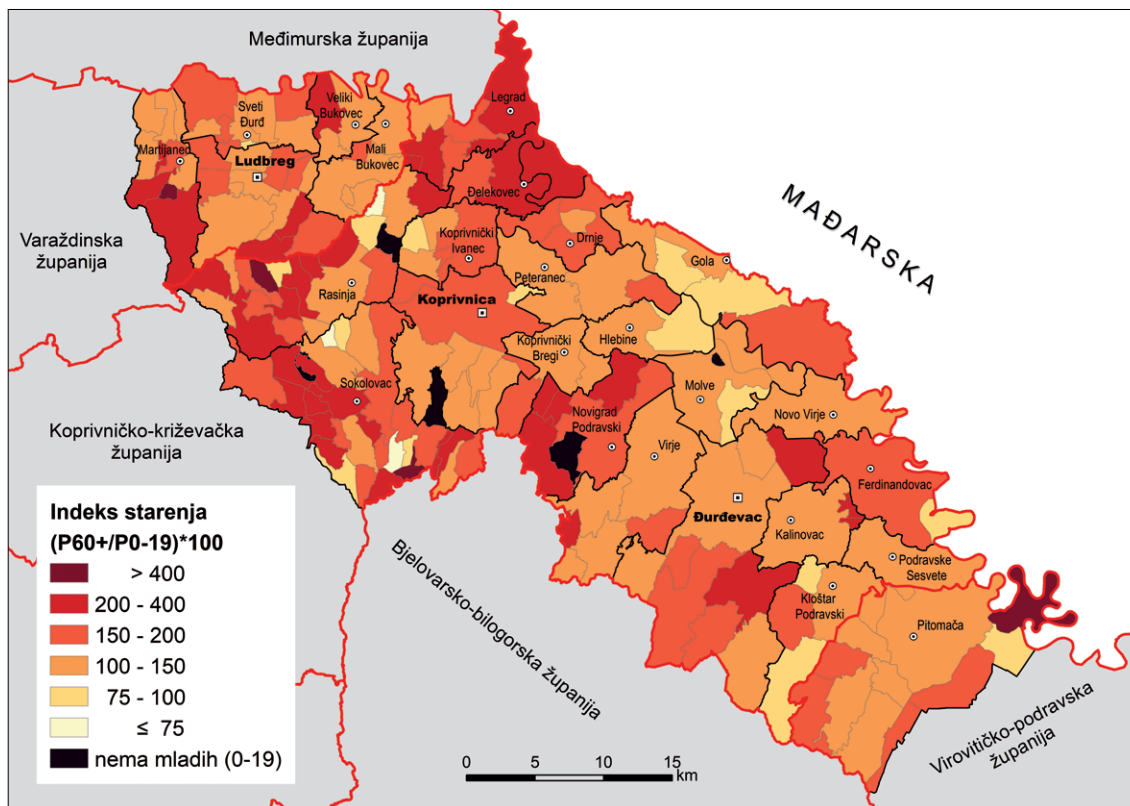

Slika 7. Grafički prikaz dobnospolnog sastava stanovništva Podravine po petogodišnjim skupinama 2011. i 2021. godine
Izvor: DZS; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

stanovništva staroga 60 i više godina od stanovništva u dobi do 19 godina. U Koprivničko-križevačkoj županiji taj je odnos 29,8 prema 19,6 posto, u Varaždinskoj 28,2 prema 19,1 posto, a u Virovitičko-podravskoj 30,4 prema 19,3 posto. Analiza indeksa starenja na razini podravske općine i gradova pokazuje kako je najnepovoljniji odnos staroga i mladoga stanovništva 2021. godine bio u općinama Đelekovec (249,7), Legrad (250,5), Novigrad Podravski (188,1), Sokolovac (179,0) i Rasinja (170,1), dok su najpovoljniji indeks starenja imale općine Peteranec (113,3), Kloštar Podravski (117,5), Gola (126,7), Molve (131,0), Hlebina (137,8) i Pitomača (138,4). Time se potvrđuje zakonitost prema kojoj je indeks starenja u negativnoj korelaciji sa stopom prirodne promjene. Od tri podravska grada najpovoljniji indeks starenja prema popisu 2021. godina ima Đurđevac (134,4), zatim Ludbreg (142,3), dok Koprivnicu (159,6) obilježava najnepovoljniji odnos broja stanovnika u dobi od 60 i više godina prema broju stanovnika u dobi do 19 godina.

Iako nijedna podravska općina, odnosno grad nisu zabilježili indeks starenja niži od 100, u nekoliko je podravske naselja popisom 2021. zabilježen veći udio mladoga (0 - 19 godina) od staroga (60 i više godina) stanovništva (slika 8). Povoljniji dobnospolni sastav stanovništva tako prema popisu 2021. godine obilježava naselje Obrankovec (indeks starenja 96,2) u sastavu općine Sveti Đurđ, naselje Herešin (98,8) u sastavu Grada Koprivnice, naselja Novačka (87,4) i Otočka (98,3) u sastavu općine Gola, naselja Gabajeva Greda (78,4) u sastavu općine Hlebina, naselje Kozarevac (91,7) u sastavu općine Kloštar Podravski, naselje Molve Grede (93,9) u sastavu općine Molve, naselje Gorica (96,9) u sastavu općine Rasinja, naselje Brđani Sokolovački (58,8), Gornji Maslarac (88,9), Jankovac (90,9) i Vrhovac Sokolovački (66,7) u sastavu općine Sokolovac te naselje Starogradački Marof (92,3) u sastavu općine Pitomača. Dio naselja povoljniji odnos mladoga i staroga stanovništva u odnosu na prosjek Podravine ostvaruje kompozicijskim faktorom zahvaljujući značajnom udjelu romskoga stanovništva, odnosno njihovim demografskim osobitostima, poput vrlo visoke stope nataliteta i totalne stope fertiliteta, karakterističnima za cjelokupno romsko stanovništvo (Pavić, 2013, 2014; Šlezak i Belić, 2019). Niži indeks starenja kod dijela naselja rezultat je malih populacija koje općenito generiraju specifične vrijednosti pokazatelja.

Ekstremno visokim vrijednostima indeksa (iznad 400) ističu se naselja koja su na putu ka izumiranju: Križnica (Pitomača), Mala Rasinja (Rasinja), Rivalno (Martijanec) te naselja Donji Maslarac i Donjara (Sokolovac). Nadalje, analiza upućuje na jednu izrazitu negativnost – u čak pet podravske naselja (Čingi-Lingi u sastavu općine Molve, Srdinac u sastavu općine Novigrad Podravski, Grbaševac u sastavu općine Rasinja te Kamenica i Mali Botinovac u sastavu općine Sokolovac) prema popisu 2021. godine nije živjela nijedna osoba u dobi od 0 do 19 godina. Nepovoljnija dobnospolna struktura već desetljećima obilježava općine, odnosno naselja na obroncima Bilogore, u poloju Drave, ali i ona u ekonomski razvijenijem dijelu zapadne Podravine (Feletar, D. i Feletar, P., 2008; 2016). Vrijednosti indeksa starenja 2021. godine potvrđuju iste prostorne obrasce, no u današnjim uvjetima demografske

Slika 8. Indeks starenja po naseljima Podravine 2021. godine

Izvor: DZS; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

posttranzicije takvi obrasci nisu primarno uvjetovani prirodno-geografskim obilježjima, nego su nastavak desetljećima prisutnih demografskih procesa. Stoga prostorni obrasci većine demografskih pokazatelja Podravine ostaju podjednaki ranije formiranim obrascima na temelju posttranzicijske inercije.

UKUPNA DEMOGRAFSKA BILANCA PODRAVINE 2011. – 2021. GODINE S OSVRTOM NA URBANO-RURALNE RAZLIKE

U posljednjem međupopisnom razdoblju Podravina je doživjela intenzivniju depopulaciju u odnosu na prosjek Hrvatske. Tri su gradska naselja (Koprivnica, Đurđevac i Ludbreg), međutim, zabilježila nešto manji pad (-6,9%), dok su sva ostala naselja zajedno izgubila oko 15% stanovništva (tablica 1). Podravina je, u odnosu na Hrvatsku, stanovništvo intenzivnije gubila i prirodnom putem i migracijama. Prema obje sastavnice gradska su naselja u povoljnijoj, a ostala naselja u nepovoljnijoj situaciji u odnosu na ukupno stanovništvo Podravine. Stope nataliteta Hrvatske i Podravine u desetogodišnjem razdoblju gotovo su jednake, što je objašnjivo trendovima konvergencije i prostorne homogenizacije razine nataliteta u Hrvatskoj (Belić, 2023). Istodobno, stopa mortaliteta nešto je viša u Podravini. Razlozi bi se mogli tražiti u procesu starenja, no udio starog stanovništva i prosječna starost podjednaki su, dok je indeks starenja u Podravini nešto niži zbog višeg udjela mladog stanovništva. Stoga je jedan od mogućih razloga nižeg mortaliteta Hrvatske kompozicijski faktor – stanovništvo Jadranske Hrvatske ima nižu stopu mortaliteta u odnosu na Kontinentalnu Hrvatsku zbog duljega životnog vijeka (Žaja, 2019). Sličnim se razlozima može tumačiti niža stopa mortaliteta u gradskim naseljima Podravine u odnosu na ostala naselja, iako je u obje skupine podjednak udio starog stanovništva, a prosječna je starost nešto veća u gradovima.

Budući da grupiranje gradskih naselja u jednu skupinu prikriva njihove specifičnosti, promatranje urbano-ruralnih razlika za svaki od tri podravska grada omogućuje puno preciznije detektiranje recen-

tnih demografskih procesa. U sva tri grada središnja su naselja zabilježila manji pad broja stanovnika u odnosu na ostala naselja. Pritom je u Koprivnici razlika grada i okolnih naselja minimalna, dok je u Đurđevcu izrazita. Ludbreg i Đurđevac, kao manja urbana središta nisu bila zahvaćena industrijalizacijom i urbanizacijom do te mjere da bi se u kasnijoj fazi pojavljivala suburbanizacija, kao što je to slučaj u Koprivnici. Nakon 1991. godine jačala je suburbanizacija Koprivnice, a neka su naselja već srasla sa središnjim naseljem (Feletar D. i Feletar, P., 2018). Upravo ti procesi dijelom objašnjavaju podjednake trendove središnjeg i ostalih naselja. Novost u trendovima Grada Koprivnice u 21. stoljeću je negativna migracijska bilanca središnjeg naselja. Tako je, nakon desetljeća iscrpljivanja ruralnih naselja Podravine, Koprivnica svoju regiju ispraznila do te mjere da više ni sama ne može obnavljati stanovništvo. Jedina dobra vijest koju je demografska bilanca iznjedrila jest pozitivna prirodna promjena u ostalim naseljima Koprivnice za koju je dobrim dijelom zaslužna relativno povoljna dobna struktura. Suprotno tomu, ostala naselja Đurđevca pokazuju izrazito negativne trendove prema svim pokazateljima. Konačno, ostala naselja Grada Ludbrega heterogenih su demografskih obilježja. Dok naselja Vinogradi Ludbreški i Segovina ublažavaju depopulaciju, ostala je naselja još u intenzivnijoj mjeri pojačavaju, čime u konačnici okolica bilježi negativnije trendove u odnosu na središnje naselje.

ZAKLJUČAK

Nakon dva desetljeća 21. stoljeća stanovništvo Podravine nalazi se u situaciji u kojoj još nije bilo. Rezultati najnovijeg popisa, zajedno s podacima vitalne statistike između 2011. i 2021. godine, pokazuju ukupan pad broja stanovnika, negativnu prirodnu promjenu i negativan migracijski saldo svih gradova i općina Podravine. Prvi puta u novijoj povijesti migracijsku depopulaciju i izumirući tip kretanja stanovništva bilježi i Grad Koprivnica.

Koprivnica, a manjim dijelom Ludbreg i Đurđevac, desetljećima su apsorbirali stanovništvo okolnih naselja i time uvelike izmijenili prostornu sliku naseljenosti Podravine. No ruralna područja, koja neprestano služe kao demografski inkubator urbanih središta, populacijski su opustošena do te mjere da više ne mogu u dovoljnoj mjeri opskrbljivati gradove radnom snagom. Stoga je u novijem razdoblju depopulacija zahvatila i gradove. U najnovijem razdoblju, preklapajućim djelovanjem ekonomske krize i pristupanja Hrvatske Europskoj uniji, uslijedio je snažan iseljenički val koji je zahvatio i Podravinu. Iseljenički val ne samo da je produbio depopulaciju i dodatno okljaštrio dobnu strukturu s obzirom na to da su iseljavale i cijele obitelji, nego je i gradove doveo u situaciju da nedostatak radne snage pokušavaju nadomjestiti uvozom stranih radnika. Unatoč padu broja stanovnika u sva tri gradska naselja Podravine, udio gradskog stanovništva povećava se zbog još intenzivnije (i prirodne i migracijske) depopulacije u ostalim naseljima. Godine 1948. svaki je osmi stanovnik Podravine živio u gradu, a danas živi svaki treći. Mnoga sela smještena na dravskom poloju ili na obroncima Bilogore na samom su rubu izumiranja, dok je sve veći udio stanovništva koncentriran u naseljima na kontaktnim terasnim nizinama iz doba würma. Nastavak divergentnih demografskih i gospodarskih trendova u navedenim zonama naseljenosti danas nije toliko rezultat prirodno-geografskih obilježja kao nekada, nego je rezultat momentuma ranije prisutnih procesa i struktura. Divergentni procesi i različitosti demografskih struktura, obilježja i procesa različitih zona naseljenosti toliko su intenzivni da ih je u uvjetima današnjeg doba gotovo nemoguće zaustaviti.

Na temelju negativnoga demografskog momentuma u depopulacijskim uvjetima što je neko naselje manje, to je veća vjerojatnost da će postati još manje i da će s vremenom izumrijeti – dijelom zbog negativne prirodne promjene, dijelom zbog preseljenja stanovništva u obližnji ili neki drugi grad. Naravno, znatan dio hrvatskoga, ali i podravskog rurisa čine sela koja su urbanizirana, a urbano-ruralne razlike u načinu života bitno su se umanjile. No kontinuirano osipanje ruralnog stanovništva jedan je od razvojnih problema Hrvatske. Ruralna područja prilagođenija su zasnivanju obitelji i obiteljskom životu te zbog viših stopa fertiliteta imaju veći bioreprodukcijski potencijal u odnosu na gradove. Iako bi brigu o svojoj opstojnosti morale voditi i lokalne jedinice, njihovi instrumenti često nisu dovoljni za zaustavljanje višedesetljetnih negativnih trendova. Stoga bi država trebala pronaći sustavno rješenje kako ruralna područja učiniti atraktivnijima za život.

Tablica 1. Ukupna demografska bilanca Podravine u razdoblju 2011. - 2021. godine s osvrtom na urbano-ruralne razlike

	Broj stanovnika		Ukupna promjena										Ukupna prirodna promjena	Ukupno umrlih	Ukupno rođenih	Indeks promjene	Ukupno rodjenih	Ukupno umrlih	Ukupna prirodna promjena	Ukupni migracijski saldo	Prosječna godišnja stopa nataliteta	Prosječna godišnja stopa mortaliteta	Prosječna godišnja stopa prirodne promjene	Prosječna godišnja stopa mig. salda	Prosječna godišnja stopa promjene	Udio mladog stan. (0 - 19)	Udio starog stan. (P60+)	Indeks starenja 2021.	Prosječna starost 2021.						
	2011.	2021.	Ukupna promjena	Indeks promjene	Ukupno rodjenih	Ukupno umrlih	Ukupna prirodna promjena	Ukupni migracijski saldo	Prosječna godišnja stopa nataliteta	Prosječna godišnja stopa mortaliteta	Prosječna godišnja stopa prirodne promjene	Prosječna godišnja stopa mig. salda																		Prosječna godišnja stopa promjene	Udio mladog stan. (0 - 19)	Udio starog stan. (P60+)	Indeks starenja 2021.	Prosječna starost 2021.	
Hrvatska	4.284.889	3.871.833	-413.056	90,4	396.973	553.754	-156.781	-256.275	9,7	13,6	-3,8	-6,3	-10,1	19,1	29,9	156,2	44,3	33.907	31.559	-2.348	93,1	3.105	3.993	-887	-1.461	9,5	12,2	-2,7	-4,5	-7,2	19,0	29,6	155,6	44,3	
gradska naselja	77.427	65.692	-11.735	84,8	7.023	12.010	-4.988	-6.747	9,8	16,8	-7,0	-9,4	-16,4	19,9	29,7	148,8	44,1	ostala naselja	3.898	3.893	-5	99,9	3.870	3.870	0	0	9,7	13,6	-3,9	-6,3	-10,1	19,1	29,9	156,2	44,3
Podravina	111.334	97.251	-14.083	87,4	10.128	16.003	-5.875	-8.208	9,7	15,3	-5,6	-7,9	-13,5	19,6	29,6	150,9	44,2	Đurđevac	6.349	5.834	-515	91,9	727	775	-48	-467	11,9	12,7	-0,8	-7,7	-8,5	22,2	28,0	126,0	42,5
ostala naselja	1.915	1.544	-371	80,6	153	353	-200	-171	8,8	20,4	-11,6	-9,9	-21,5	19,3	33,0	171,1	45,9	Grad Đurđevac	8.264	7.378	-886	89,3	880	1.128	-248	-638	11,2	14,4	-3,2	-8,2	-11,3	21,6	29,1	134,4	43,2
Koprivnica	23.955	22.262	-1.693	92,9	2.063	2.776	-713	-980	8,9	12,0	-3,1	-4,2	-7,3	17,9	30,4	169,3	45,1	ostala naselja	6.899	6.318	-581	91,6	815	685	130	-711	12,3	10,4	2,0	-10,8	-8,8	21,3	27,8	130,7	42,6
Grad Koprivnica	30.854	28.580	-2.274	92,6	2.878	3.461	-583	-1.691	9,7	11,6	-2,0	-5,7	-7,7	18,7	29,8	159,6	44,5	Ludbreg	3.603	3.463	-140	96,1	316	442	-126	-14	8,9	12,5	-3,6	-0,4	-4,0	20,4	27,0	132,4	42,9
ostala naselja	5.591	5.014	-577	89,7	482	767	-285	-292	9,1	14,5	-5,4	-5,5	-10,9	19,8	29,6	149,3	44,0	Grad Ludbreg	9.194	8.477	-717	92,2	798	1.209	-411	-306	9,0	13,7	-4,6	-3,5	-8,1	20,0	28,5	142,3	43,6

Izvor: DZS; Vitalna statistika; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

LITERATURA I IZVORI

1. Akrap, A. (2003). Promjene u strukturama fertilnoga kontingenta u Hrvatskoj 1971. - 2001. *Zbornik Ekonomskog fakulteta u Zagrebu*, 1 (1), 105-128.
2. Akrap, A. (2014). Promjene broja i prostornoga razmještaja stanovništva Hrvatske i županija, u: *Migracije i razvoj Hrvatske*, Puljiz, V., Tica, J. i Vidović D. (ur.). Zagreb, Hrvatska gospodarska komora, 25-74.
3. Akrap, A., Strmoča, M. i Ivanda, K. (2017). Iseljavanje iz Hrvatske od početka 21. stoljeća: uzroci i posljedice, u: *Hrvatska izvan domovine II*. M. Sopta i dr. (ur.). Zagreb: Centar za istraživanje hrvatskoga iseljeničtva - Centar za kulturu i informiranje Maksimir, 543-551.
4. Balija, M. (2017). Naselje Koprivnica - suvremeni demografski izazovi. *Podravina*, 16 (32), 117-135.
5. Balija, M. (2019). Iseljavanje iz Hrvatske – razvojno i/ili sigurnosno pitanje? *Podravina* 18 (35), 105–121.
6. Balija, M. (2020). Razmjeri recentnog egzodusa iz Hrvatske – analiza podataka službenih statistika RH i zemalja useljavanja hrvatskog stanovništva. *Podravina*, 19 (37), 5-25.
7. Balija, M. (2023a). Suvremeni migracijski procesi između Koprivnice i Savezne Republike Njemačke. *Podravina*, 22 (43), 108-119.
8. Balija, M. (2023b). Why do Croats Migrate to Austria? Motives for and Experiences of Migration since 2013. *Treatises and Documents, Journal of Ethnic Studies*, 91, 139-156. <https://doi.org/10.2478/tdjes-2023-0018>
9. Belić, T. i Mišetić, R. (2021). Čimbenici varijacije fertiliteta u prostoru – primjer Europe s osvrtom na hrvatsko-mađarsko pograničje. *Podravina*, 20 (40), 89-102.
10. Belić, T. (2023). Stopa nataliteta u Hrvatskoj: lokalna varijabilnost, prostorni obrasci i trendovi od 2001. do 2020. godine. *Hrvatski geografski glasnik*, 85 (1), 99-125. <https://doi.org/10.21861/HGG.2023.85.01.04>
11. Coale, A. J. (1989). Demographic Transition, in: *Social Economics*, Eatwell, J., Milgate, M., Newman, P. (eds.). The New Palgrave. Palgrave Macmillan, London, 16-23.
12. Državni zavod za statistiku (DZS), Naselja i stanovništvo Republike Hrvatske 1857. - 2001. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/Hrv/DBHomepages/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske/Naselja%20i%20stanovnistvo%20Republike%20Hrvatske.htm> (pristupljeno 19. prosinca 2023.).
13. Državni zavod za statistiku (DZS), Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011. Dostupno na: <https://web.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm> (pristupljeno 20. prosinca 2023.).
14. Državni zavod za statistiku (DZS), Tablogrami 2011. - 2021, Rođeni po naseljima.
15. Državni zavod za statistiku (DZS), Tablogrami 2011. - 2021, Umrli po naseljima.
16. Državni zavod za statistiku (DZS), Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. Dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/hr/podaci/stanovnistvo/popis-stanovnistva/> (pristupljeno 14. prosinca 2023.).
17. Državni zavod za statistiku (DZS), Statistički ljetopisi. Dostupno na: https://web.dzs.hr/Hrv/Archive/arh_stat_year.htm (pristupljeno 14. prosinca 2023.).
18. Feletar, D. (1981). Stanovništvo Podravine 1981. godine, u: *Podravski zbornik* 1981. Muzej grada Koprivnice, Koprivnica.
19. Feletar, D. (1983). Industrija kao faktor promjena prostorne distribucije stanovništva u Podravini. *Hrvatski geografski glasnik*, 45 (1), 105-117.
20. Feletar, D. (1991). Promjene u prostornom rasporedu stanovništva Podravine 1991. godine. *Podravski zbornik*, (17), 51-61.
21. Feletar, D. (2002). Promjene u prostornom rasporedu naseljenosti Koprivničko-križevačke županije – s osobitim osvrtom na razdoblje od 1991. do 2001. godine. *Podravina*, 1 (1), 5-30.
22. Feletar, D. i Feletar, P. (2008). Prirodna osnova kao čimbenik naseljenosti gornje hrvatske Podravine. *Podravina*, 7 (13), 167-212.
23. Feletar, D. i Feletar, P. (2016). Stanovništvo kao faktor razvoja Podravine: ljudski resursi Podravine u posttranzicijskoj etapi intenzivne depopulacije. *Podravina*, 15 (30), 9-100.
24. Feletar, D., Feletar, P. (2018). *Procesi dramatične depopulacije gornje hrvatske Podravine*, Meridijani, Zagreb.
25. Friganović, M. A. (1992). Promjene u dinamici stanovništva Hrvatske 1981. - 1991. kao funkcija urbanizacije. *Hrvatski geografski glasnik*, 54 (1), 63-73.
26. Hrvatski zavod za javno zdravstvo (HZJZ, 2023), Prirodno kretanje u Hrvatskoj u 2022. godini, <https://www.hzjz.hr/wp-content/uploads/2023/11/Bilten-prirodno-kretanje-2022.-g..pdf>, pristupljeno 4. siječnja 2024.
27. Jerić, M. (2019). Suvremeno iseljavanje Hrvata: kakva je budućnost Republike Hrvatske? *Oeconomica Jadertina*, 9 (2), 21-31.
28. Jogun, T., Pavlek, K., Belić, T., Buhin, S. i Malešić, N. (2017). Promjene zemljišnog pokrova u sjevernoj

- Hrvatskoj od 1981. do 2011. godine. *Hrvatski geografski glasnik*, 79 (1), 33-59. <https://doi.org/10.21861/HGG.2017.79.01.02>
29. Jurić, T. (2017). Suvremeno iseljavanje Hrvata u Njemačku: karakteristike i motivi. *Migracijske i etničke teme*, 33 (3), 337-371. <https://doi.org/10.11567/met.33.3.4>
 30. Nejašmić, I. i Mišetić, R. (2004). Buduće kretanje broja stanovnika Hrvatske: projekcija 2001. - 2031., *Društvena istraživanja* 4-5, 751-776.
 31. Pavić, D. (2013). Natalitet etničkih skupina u Hrvatskoj od 1998. do 2008. *Migracijske i etničke teme*, 29 (1), 39-62. <https://doi.org/10.11567/met.29.1.2>
 32. Pavić, D. (2014). Dinamika fertiliteta etničkih skupina u Hrvatskoj od 1998. do 2012. *Migracijske i etničke teme*, 30 (1), 67-93. <https://doi.org/10.11567/met.30.1.3>
 33. Pokos, N. (2017). Osnovna demografska obilježja suvremenog iseljavanja iz Hrvatske. *Političke analize*, 8 (31), 16-23.
 34. Rajković Iveta, M. i Horvatin, T. (2017). Suvremeno iseljavanje iz Hrvatske u Irsku s posebnim osvrtom na mlade iz Slavonije. *Migracijske i etničke teme*, 33 (3), 247-274. <https://doi.org/10.11567/met.33.3.1>
 35. Schultz, T. W. (1981). *Investing in People (The Economics of Population Quality)*. University of California, Berkeley.
 36. Šimunić, N., Turk, I. i Živić, D. (2020). Dinamički indikatori demografske održivosti hrvatskoga pograničja s Mađarskom (1981. - 2018.). *Podravina*, 19 (38), 91-113.
 37. Šlezak, H. i Belić, T. (2019). Projekcije kretanja romske populacije u Međimurju - put od manjine ka većini. *Geoadria*, 24 (2), 141-167. <https://doi.org/10.15291/geoadria.2877>
 38. Šterc, S. (1983). Prirodno kretanje stanovništva prigraničja SR Hrvatske prema Mađarskoj 1961. – 1981. godine. *Hrvatski geografski glasnik*, 45 (1), 119-139.
 39. Šterc, S. i Komušanac, M. (2012). Neizvjesna demografska budućnost Hrvatske-izumiranje i supstitucija stanovništva ili populacijska revitalizacija...?, *Društvena istraživanja* 21 (3), 693-713. <https://doi.org/10.5559/di.21.3.05>
 40. Wertheimer-Baletić, A. (1999). *Stanovništvo i razvoj*. MATE, Zagreb.
 41. Wertheimer-Baletić, A. (2004). Depopulacija i starenje stanovništva – temeljni demografski procesi u Hrvatskoj. *Društvena istraživanja: časopis za opća društvena pitanja*, 13(4-5), 631 651.
 42. Wertheimer-Baletić, A. (2016). Demografski tranzicijski procesi – kontinuitet ili diskontinuitet. *Rad 525 Razreda za društvene znanosti, knjiga 51*, HAZU, Zagreb, 7-63.
 43. Žaja, T. (2019). *Diferencijalni mortalitet u Hrvatskoj, 1960. - 2017.* Diplomski rad. Zadar: Sveučilište u Zadru, Odjel za geografiju.
 44. Živić, D. i Pokos, N. (2002). Demografska obilježja Podravine. *Podravski zbornik*, (28), 11-32.
 45. Živić, D. i Žebec, I. (2007). Sastavnice demografske bilance u gradu Koprivnici tijekom druge polovice 20. stoljeća. *Podravina*, 6 (11), 28-46
 46. Živić, D., Turk, I. i Pokos, N. (2014). Regionalni aspekti depopulacije Hrvatske (1991. - 2011.). *Mostariensia*, 18, 231-251.
 47. Župarić-Ilić, D. (2016). *Iseljavanje iz Republike Hrvatske nakon ulaska u Europsku uniju*. Friedrich Ebert Stiftung, Zagreb.

SUMMARY

The paper presents the demographic balance of the Podravina region in light of the 2021 census. Through a comparison of demographic structures and trends between Podravina and Croatia, the analysis is conducted at the local and settlement levels. Based on census and vital statistics data, changes in the spatial distribution of the population between 1948 and 2021 are initially discussed, followed by an examination of demographic changes between 2011 and 2021, as well as the population structure of Podravina in 2021. In the latest period, Podravina experienced a population decline of 12.6%, which was slightly more intense compared to Croatia. Concurrently, every city and municipality recorded an overall decrease in population, negative natural change, and negative migration balance. After several decades of growth through immigration, the City of Koprivnica is witnessing migratory depopulation. This phenomenon can be partly attributed to the emigration wave following Croatia's accession to the European Union and partly to the continuous depopulation of rural areas in Podravina. Out of 182 settlements in Podravina, only 2.7% experienced population growth, 4.9% had a positive natural change, and 13.2% had a positive migration balance between 2011 and 2021. The population of urban settlements (Koprivnica, Đurđevac, and Ludbreg) also decreased. Still, their share in the population of Podravina (32.5%) continues to increase due to a more pronounced decline in other settlements. Due to suburbanization, the City of Koprivnica shows minimal difference in the intensity of decline between the central and other settlements, while in the City of Đurđevac, it is pronounced. Three different settlement zones based on natural-geographic characteristics continue to exhibit divergent movements due to momentum – contrary to the central zone settlements, settlements in the Drava plain and the slopes of Bilogora are rapidly declining.

PRILOG

Tablica 2. Kretanje broja stanovnika 1948., 2011. i 2021. godine te ukupna demografska bilanca 2011. - 2021. po županijama, gradovima/općinama i naseljima Podravine

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika			Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011. – 2021.*	Migracijski saldo 2011. – 2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011. – 2021. (%)		
	1948.	2011.	2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	Prirodna promjena
REPUBLIKA HRVATSKA	3.779.858	4.284.889	3.871.833	91.975	-413.056	2,4	-9,6	-156.781	-256.275	-3,8	-6,3	-10,1
PODRAVINA	136.092	111.381	97.251	-38.841	-14.130	-28,5	-12,7	-5.884	-8.246	-5,6	-7,9	-13,5
VARAŽDINSKA ŽUPANIJA	174.682	175.951	159.487	-15.195	-16.464	-8,7	-9,4	-8.311	-8.153	-5,0	-4,9	-9,8
LUDBRÉG**	7.919	9.194	8.477	558	-717	7,0	-7,8	-411	-306	-4,6	-3,5	-8,1
Apatija	410	250	230	-180	-20	-43,9	-8,0	-14	-6	-5,7	-2,7	-8,3
Boljan	612	413	362	-250	-51	-40,8	-12,3	-29	-22	-7,4	-5,7	-13,2
Čukovec	374	322	263	-111	-59	-29,7	-18,3	-32	-27	-11,1	-9,1	-20,2
Globočec Ludbreški	470	491	418	-52	-73	-11,1	-14,9	-16	-57	-3,5	-12,6	-16,1
Hrastovsko	845	760	674	-171	-86	-20,2	-11,3	-25	-61	-3,5	-8,5	-12,0
Kućan Ludbreški	197	186	160	-37	-26	-18,8	-14,0	-15	-12	-8,4	-6,6	-15,0
Ludbreg	1.580	3.603	3.463	1.883	-140	119,2	-3,9	-126	-14	-3,6	-0,4	-4,0
Poljanec	863	716	603	-260	-113	-30,1	-15,8	-67	-47	-10,1	-7,1	-17,1
Segovina	132	37	41	-91	4	-68,9	10,8	-4	8	-9,6	19,9	10,3
Selnik	848	844	761	-87	-83	-10,3	-9,8	-52	-31	-6,5	-3,8	-10,3
Sigetec Ludbreški	544	667	596	52	-71	9,6	-10,6	-23	-48	-3,6	-7,6	-11,2
Slokovec	386	257	227	-159	-30	-41,2	-11,7	-17	-13	-7,0	-5,4	-12,4
Vinogradi Ludbreški	658	648	679	21	31	3,2	4,8	8	23	1,2	3,5	4,7
MALI BUKOVEC	3.528	2.212	1.809	-1.719	-403	-48,7	-18,2	-193	-210	-9,6	-10,4	-20,0
Lunjkovec	311	215	173	-138	-42	-44,4	-19,5	-12	-31	-5,9	-15,7	-21,6
Mali Bukovec	1.290	729	616	-674	-113	-52,2	-15,5	-78	-35	-11,6	-5,2	-16,8
Martinić	216	137	123	-93	-14	-43,1	-10,2	-15	1	-11,7	0,9	-10,8
Novo Selo Podravsko	336	221	183	-153	-38	-45,5	-17,2	-15	-23	-7,4	-11,4	-18,8
Sveti Petar	971	710	546	-425	-164	-43,8	-23,1	-54	-110	-8,7	-17,4	-26,1
Županec	404	200	168	-236	-32	-58,4	-16,0	-19	-13	-10,4	-7,0	-17,4
MARTIJANEC**	4.694	3.127	2.638	-2.056	-489	-43,8	-15,6	-227	-262	-7,9	-9,1	-17,0

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika			Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011.–2021.*	Migracijski saldo 2011.–2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011.–2021. (%)		
	1948.	2011.	2021.	1948.– 2021.	2011.– 2021.	1948.– 2021.	2011.– 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	Prirodna promjena
Čičkovina	337	206	169	-168	-37	-49,9	-18,0	-16	-21	-8,5	-11,2	-19,7
Gornji Martijanec	277	44	28	-249	-16	-89,9	-36,4	-9	-7	-26,2	-18,3	-44,4
Hrastovljan	557	410	371	-186	-39	-33,4	-9,5	-36	-3	-9,3	-0,7	-10,0
Križovljan	393	288	234	-159	-54	-40,5	-18,8	-15	-39	-5,8	-14,9	-20,7
Madaraševac	302	204	173	-129	-31	-42,7	-15,2	-7	-24	-3,5	-12,9	-16,4
Martijanec	463	423	347	-116	-76	-25,1	-18,0	-27	-49	-7,1	-12,7	-19,7
Rivalno	122	51	34	-88	-17	-72,1	-33,3	-2	-15	-5,5	-34,5	-40,0
Slanje	1.039	512	397	-642	-115	-61,8	-22,5	-67	-48	-14,8	-10,5	-25,3
Sudovčina	334	360	324	-10	-36	-3,0	-10,0	-25	-11	-7,2	-3,3	-10,5
Vrbanovec	870	629	561	-309	-68	-35,5	-10,8	-27	-41	-4,5	-6,9	-11,4
SVETI ĐURĐ	5.581	3.804	3.326	-2.255	-478	-40,4	-12,6	-233	-245	-6,5	-6,9	-13,4
Hrženica	1.216	830	780	-436	-50	-35,9	-6,0	-49	-1	-6,1	-0,1	-6,2
Karlovac Ludbreški	887	591	478	-409	-113	-46,1	-19,1	-32	-81	-6,0	-15,1	-21,1
Komarnica Ludbreška	246	180	143	-103	-37	-41,9	-20,6	-17	-20	-10,8	-12,1	-22,9
Luka Ludbreška	302	255	207	-95	-48	-31,5	-18,8	-31	-18	-13,2	-7,6	-20,8
Obrankovec	167	113	113	-54	0	-32,3	0,0	-2	2	-2,1	2,1	0,0
Priles	335	230	210	-125	-20	-37,3	-8,7	-8	-12	-3,4	-5,6	-9,1
Sesvete Ludbreške	802	492	432	-370	-60	-46,1	-12,2	-30	-30	-6,5	-6,4	-13,0
Struga	892	461	407	-485	-54	-54,4	-11,7	-44	-10	-10,1	-2,3	-12,4
Sveti Đurđ	734	652	556	-178	-96	-24,3	-14,7	-19	-78	-3,1	-12,8	-15,9
VELIKI BUKOVEC	2.059	1.438	1.325	-734	-113	-35,6	-7,9	-100	-13	-7,2	-1,0	-8,2
Dubovica	454	312	257	-197	-55	-43,4	-17,6	-26	-29	-9,2	-10,2	-19,3
Kapela Podravska	604	466	408	-196	-58	-32,5	-12,4	-32	-26	-7,4	-5,9	-13,3
Veliki Bukovec	1.001	660	660	-341	0	-34,1	0,0	-41	41	-6,3	6,3	0,0
KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA	140.565	115.584	101.221	-39.344	-14.363	-28,0	-12,4	-5.999	-8.364	-5,5	-7,7	-13,2
ĐURĐEVAC	10.634	8.264	7.378	-3.256	-886	-30,6	-10,7	-248	-638	-3,2	-8,2	-11,3
Budrovac	841	373	277	-564	-96	-67,1	-25,7	-52	-44	-15,9	-13,7	-29,5
Čepelovac	795	345	302	-493	-43	-62,0	-12,5	-39	-4	-12,1	-1,2	-13,3

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika			Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prosječna godišnja stopa promjene				
	1948.	2011.	2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	Prirodna promjena	Migracijski saldo	Migracijski saldo		
Đurđevac	6.013	6.349	5.834	-179	-515	-3,0	-8,1	-48	-467	-0,8	-7,7	-8,5
Grkine	200	131	121	-79	-10	-39,5	-7,6	-4	-6	-3,1	-4,8	-7,9
Mičetinac	417	207	146	-271	-61	-65,0	-29,5	-18	-43	-10,3	-24,2	-34,6
Severovci	356	142	92	-264	-50	-74,2	-35,2	-24	-26	-20,2	-22,5	-42,7
Širova Katalena	826	281	226	-600	-55	-72,6	-19,6	-26	-29	-10,3	-11,4	-21,7
Suha Katalena	948	337	285	-663	-52	-69,9	-15,4	-25	-27	-8,0	-8,8	-16,7
Sveta Ana	238	99	95	-143	4	-60,1	-4,0	-13	9	-13,1	9,0	-4,1
KOPRIVNICA	12.864	30.854	28.580	15.716	-2.274	122,2	-7,4	-585	-1.689	-2,0	-5,7	-7,7
Bakovčica	509	321	295	-214	-26	-42,0	-8,1	-4	-22	-1,4	-7,1	-8,4
Draganovec***	336	506	444	108	-62	32,1	-12,3	23	-85	4,8	-17,9	-13,1
Herešin	385	728	682	297	-46	77,1	-6,3	49	-95	7,0	-13,5	-6,5
Jagnjedovec	465	344	301	-164	-43	-35,3	-12,5	-13	-30	-4,1	-9,2	-13,3
Koprivnica	8.663	23.955	22.262	13.599	-1.693	157,0	-7,1	-713	-980	-3,1	-4,2	-7,3
Kunovec Breg	296	641	578	282	-63	95,3	-9,8	-6	-57	-1,1	-9,3	-10,3
Reka	1.316	1.507	1.317	1	-190	0,1	-12,6	70	-260	4,9	-18,4	-13,5
Starigrad	1.106	2.386	2.248	1.142	-138	103,3	-5,8	18	-156	0,8	-6,7	-6,0
Štaglinec	124	466	453	329	-13	265,3	-2,8	-6	-7	-1,4	-1,5	-2,8
DRNJE	2.591	1.863	1.533	-1.058	-330	-40,8	-17,7	-119	-212	-7,0	-12,5	-19,4
Botovo	356	272	232	-124	-40	-34,8	-14,7	-13	-27	-5,1	-10,8	-15,9
Drnje	1.226	970	805	-421	-165	-34,3	-17,0	-42	-123	-4,7	-13,9	-18,6
Torčec	1.006	621	496	-510	-125	-50,7	-20,1	-64	-61	-11,5	-10,9	-22,4
ĐELEKOVEC	2.861	1.533	1.281	-1.580	-252	-55,2	-16,4	-175	-77	-12,4	-5,5	-17,9
Đelekovec	2.059	1.192	990	-1.069	-202	-51,9	-16,9	-121	-81	-11,1	-7,4	-18,5
Imbriovec	802	341	291	-511	-50	-63,7	-14,7	-53	3	-16,6	0,8	-15,8
FERDINANDOVAC	3.467	1.750	1.415	-2.052	-335	-59,2	-19,1	-193	-142	-12,2	-9,0	-21,2
Brodčić	479	74	63	-416	-11	-86,8	-14,9	-14	3	-20,4	4,4	-16,1
Ferdinandovac	2.988	1.676	1.352	-1.636	-324	-54,8	-19,3	-179	-145	-11,8	-9,6	-21,4
GOLA	5.592	2.431	2.078	-3.514	-353	-62,8	-14,5	-188	-165	-8,3	-7,3	-15,7
Gola	1.688	885	779	-909	-106	-53,9	-12,0	-49	-57	-5,9	-6,8	-12,7

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika			Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011. – 2021.*	Migracijski saldo 2011. – 2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011. – 2021. (%)		
	1948.	2011.	2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	
Gotalovo	815	344	281	-534	-63	-65,5	-18,3	-55	-8	-17,7	-2,4	-20,2
Novočka	982	381	343	-639	-38	-65,1	-10,0	0	-38	0,0	-10,5	-10,5
Otočka	530	238	214	-316	-24	-59,6	-10,1	-13	-11	-5,9	-4,8	-10,6
Ždala	1.549	583	461	-1.088	-122	-70,2	-20,9	-70	-52	-13,4	-9,9	-23,4
HLEBINE	2.602	1.304	1.180	-1.422	-124	-54,7	-9,5	-104	-20	-8,4	-1,6	-10,0
Gabajeva Greda	662	149	124	-538	-25	-81,3	-16,8	3	-28	2,3	-20,6	-18,3
Hlebine	1.942	1.155	1.056	-886	-99	-45,6	-8,6	-107	8	-9,7	0,7	-9,0
KALINOVAC	2.884	1.597	1.297	-1.587	-300	-55,0	-18,8	-148	-152	-10,2	-10,5	-20,7
Batinske	400	98	69	-331	-29	-82,8	-29,6	-9	-20	-10,6	-24,2	-34,7
Kalinovac	2.252	1.463	1.194	-1.058	-269	-47,0	-18,4	-136	-133	-10,2	-10,0	-20,2
Molvice	135	36	34	-101	-2	-74,8	-5,6	-3	1	-8,6	2,9	-5,7
KLOŠTAR PODRAVSKI	4.769	3.306	2.749	-2.020	-557	-42,4	-16,8	-139	-418	-4,6	-13,8	-18,4
Budačevica	643	527	396	-247	-131	-38,4	-24,9	-23	-108	-5,0	-23,4	-28,4
Kloštar Podravski	1.857	1.532	1.281	-576	-251	-31,0	-16,4	-48	-203	-3,4	-14,5	-17,8
Kozarevac	1.112	560	486	-626	-74	-56,3	-13,2	-24	-50	-4,5	-9,6	-14,1
Prugovac	1.157	687	586	-571	-101	-49,4	-14,7	-44	-57	-6,9	-8,9	-15,9
KOPRIVNIČKI BREGI	2.582	2.381	1.968	-614	-413	-23,8	-17,3	-172	-241	-7,9	-11,1	-19,0
Glogovac	791	924	764	-27	-160	-3,4	-17,3	-59	-101	-7,0	-12,0	-19,0
Jeduševac	170	116	86	-84	-30	-49,4	-25,9	-13	-17	-12,8	-16,9	-29,7
Koprivnički Bregi	1.621	1.341	1.118	-503	-223	-31,0	-16,6	-100	-123	-8,1	-10,0	-18,1
KOPRIVNIČKI IVANEC	3.397	2.121	1.798	-1.599	-323	-47,1	-15,2	-155	-168	-7,9	-8,6	-16,5
Botinovec	332	176	163	-169	-13	-50,9	-7,4	-20	7	-11,6	3,9	-7,7
Goričko	203	141	121	-82	-20	-40,4	-14,2	-13	-7	-9,9	-5,4	-15,3
Koprivnički Ivanec	1.641	1.193	997	-644	-196	-39,2	-16,4	-76	-120	-6,9	-11,0	-17,9
Kunovec	933	488	401	-532	-87	-57,0	-17,8	-41	-46	-9,3	-10,3	-19,6
Pustakovec	286	123	116	-170	-7	-59,4	-5,7	-5	-2	-4,1	-1,7	-5,9
LEGRAD	5.701	2.241	1.916	-3.785	-325	-66,4	-14,5	-292	-33	-14,0	-1,6	-15,6
Antolovec	240	75	52	-188	-23	-78,3	-30,7	-20	-3	-31,8	-4,5	-36,2
Kutnjak	732	278	220	-512	-58	-69,9	-20,9	-46	-12	-18,3	-5,0	-23,3

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika		Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011. – 2021.*	Migracijski saldo 2011. – 2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011. – 2021. (%)		
	1948.	2011.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	Prirodna promjena
Legrad	2.612	956	-1.750	-94	-67,0	-9,8	-147	53	-16,2	5,9	-10,3
Mali Otok	284	146	-169	-31	-59,5	-21,2	-3	-28	-2,6	-21,1	-23,8
Selnica Podravska	648	301	-394	-47	-60,8	-15,6	-23	-24	-8,3	-8,6	-16,9
Veliki Otok	598	254	-356	-12	-59,5	-4,7	-14	2	-5,5	0,7	-4,8
Zablatje	587	231	-416	-60	-70,9	-26,0	-38	-23	-18,7	-11,2	-29,9
MOLVE	3.692	2.189	-1.925	-422	-52,1	-19,3	-167	-255	-8,5	-12,9	-21,3
Čingi-Lingi	nema	9	-	10	-	111,1	-3	13	-21,4	92,9	71,4
Molve	2.159	1.432	-964	-237	-44,7	-16,6	-108	-129	-8,2	-9,8	-18,0
Molve Grede	460	280	-261	-81	-56,7	-28,9	-16	-65	-6,5	-27,3	-33,8
Repaš	1.073	468	-719	-114	-67,0	-24,4	-40	-74	-9,8	-17,9	-27,7
NOVIGRAD PODRAVSKI	4.969	2.872	-2.669	-572	-53,7	-19,9	-217	-355	-8,4	-13,7	-22,1
Borovljani	368	237	-181	-50	-49,2	-21,1	-16	-35	-7,3	-16,3	-23,6
Delovi	482	250	-313	-81	-64,9	-32,4	-34	-47	-16,3	-22,4	-38,7
Javorovac	275	75	-218	-18	-79,3	-24,0	-8	-10	-12,6	-14,6	-27,3
Novigrad Podravski	3.096	1.914	-1.519	-337	-49,1	-17,6	-158	-179	-9,0	-10,3	-19,3
Plavštinac	311	140	-185	-14	-59,5	-10,0	-2	-12	-1,4	-9,1	-10,5
Srdinac	127	18	-111	-2	-87,4	-11,1	-10	8	-58,8	47,1	-11,8
Vlislav	310	238	-142	-70	-45,8	-29,4	11	-81	5,4	-39,9	-34,5
NOVO VIRJE	2.773	1.216	-1.747	-190	-63,0	-15,6	-80	-110	-7,1	-9,8	-16,9
Novo Virje	2.773	1.216	-1.747	-190	-63,0	-15,6	-80	-110	-7,1	-9,8	-16,9
PETERANEC	4.104	2.704	-1.804	-404	-44,0	-14,9	-129	-275	-5,2	-11,0	-16,1
Komatnica	272	61	-228	-17	-83,8	-27,9	-12	-5	-22,2	-10,2	-32,4
Peteranec	2.029	1.431	-789	-191	-38,9	-13,3	-94	-98	-7,0	-7,3	-14,3
Sigetec	1.803	1.212	-787	-196	-43,6	-16,2	-24	-172	-2,1	-15,4	-17,6
PODRAVSKE SESVETE	2.965	1.630	-1.519	-184	-51,2	-11,3	-91	-93	-5,9	-6,0	-12,0
Podravske Sesvete	2.965	1.630	-1.519	-184	-51,2	-11,3	-91	-93	-5,9	-6,0	-12,0
RASINJA	6.120	3.267	-3.489	-636	-57,0	-19,5	-274	-362	-9,3	-12,3	-21,6
Belanovo Selo	113	38	-76	-1	-67,3	-2,6	-6	5	-16,0	13,3	-2,7
Cvetkovec	370	210	-216	-56	-58,4	-26,7	-24	-32	-13,3	-17,4	-30,8

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika			Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011. – 2021.*	Migracijski saldo 2011. – 2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011. – 2021. (%)		
	1948.	2011.	2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	
Duga Rijeka	308	141	132	-176	-9	-57,1	-6,4	-12	3	-9,1	2,5	-6,6
Gorica	318	138	111	-207	-27	-65,1	-19,6	-1	-26	-0,9	-20,8	-21,7
Grbaševac	135	32	20	-115	-12	-85,2	-37,5	-4	-8	-14,1	-32,1	-46,2
Ivančec	143	63	48	-95	-15	-66,4	-23,8	-12	-3	-21,2	-5,9	-27,0
Koledinec	364	170	120	-244	-50	-67,0	-29,4	-20	-31	-13,4	-21,0	-34,5
Kuzminec	641	299	219	-422	-80	-65,8	-26,8	-6	-74	-2,3	-28,6	-30,9
Ludbreški Ivanac	152	62	53	-99	-9	-65,1	-14,5	-10	1	-18,0	2,3	-15,7
Lukovec	107	44	32	-75	-12	-70,1	-27,3	-7	-5	-17,5	-14,0	-31,6
Mala Rasinja	74	34	19	-55	-15	-74,3	-44,1	-6	-9	-22,3	-34,3	-56,6
Mala Rijeka	119	31	25	-94	-6	-79,0	-19,4	-3	-3	-10,7	-10,7	-21,4
Prkos	120	50	42	-78	-8	-65,0	-16,0	-3	-5	-6,7	-10,7	-17,4
Radejjevo Selo	147	113	79	-68	-34	-46,3	-30,1	-13	-21	-13,8	-21,6	-35,4
Rasinja	1.251	876	730	-521	-146	-41,6	-16,7	-56	-90	-7,0	-11,2	-18,2
Ribnjak	122	50	38	-84	-12	-68,9	-24,0	-6	-6	-13,6	-13,6	-27,3
Subotica Podravska	838	510	471	-367	-39	-43,8	-7,6	-44	5	-9,0	1,1	-8,0
Velika Rasinja	72	17	16	-56	-1	-77,8	-5,9	-1	0	-6,1	0,0	-6,1
Veliki Grabičani	191	103	65	-126	-38	-66,0	-36,9	-13	-25	-15,3	-30,0	-45,2
Veliki Poganač	452	234	165	-287	-69	-63,5	-29,5	-29	-40	-14,7	-19,9	-34,6
Vojvodinec	83	52	55	-28	3	-33,7	5,8	3	0	5,1	0,5	5,6
SOKOLOVAC	6.214	3.417	2.789	-3.425	-628	-55,1	-18,4	-342	-286	-11,0	-9,2	-20,2
Brdani Sokolovački	139	50	49	-90	-1	-64,7	-2,0	2	-3	3,7	-5,7	-2,0
Domaji	211	176	154	-57	-22	-27,0	-12,5	-4	-18	-2,5	-10,8	-13,3
Donja Velika	251	91	83	-168	-8	-66,9	-8,8	-5	-3	-5,9	-3,3	-9,2
Donjara	59	26	16	-43	-10	-72,9	-38,5	-1	-9	-4,8	-42,9	-47,6
Donji Maslarac	164	74	63	-101	-11	-61,6	-14,9	-12	1	-17,0	1,0	-16,1
Gornja Velika	224	95	75	-149	-20	-66,5	-21,1	-11	-9	-12,6	-10,9	-23,5
Gornji Maslarac	115	42	29	-86	-13	-74,8	-31,0	-7	-6	-18,8	-17,8	-36,6
Grdak	145	85	70	-75	-15	-51,7	-17,6	-6	-9	-7,7	-11,6	-19,4
Hudovljani	253	135	114	-139	-21	-54,9	-15,6	-11	-10	-8,8	-8,1	-16,9

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika		Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011. – 2021.*	Migracijski saldo 2011. – 2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011. – 2021. (%)		
	1948.	2011.	1948. – 2021.	2011. – 2021.	1948. – 2021.	2011. – 2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	Prirodna promjena
Jankovac	150	41	-112	-3	-74,7	-7,3	-4	1	-10,8	3,2	-7,6
Kamenica	194	17	-185	-8	-95,4	-47,1	-7	-1	-53,8	-7,7	-61,5
Ladislav Sokolovački	240	120	-140	-20	-58,3	-16,7	-16	-4	-14,2	-3,9	-18,2
Lepavina	112	200	21	-67	18,8	-33,5	-26	-41	-15,4	-24,8	-40,2
Mala Branjska	66	60	-15	-9	-22,7	-15,0	-4	-5	-6,8	-9,5	-16,2
Mala Mučna	280	81	-218	-19	-77,9	-23,5	-3	-16	-4,7	-21,9	-26,6
Mali Botinovac	52	15	-43	-6	-82,7	-40,0	-4	-2	-33,3	-16,7	-50,0
Mali Grabičani	191	193	-66	-68	-34,6	-35,2	-28	-40	-17,3	-25,4	-42,8
Mali Poganac	171	141	-40	-10	-23,4	-7,1	-20	10	-14,6	7,3	-7,4
Miličani	234	147	-122	-35	-52,1	-23,8	-16	-19	-12,5	-14,5	-27,0
Paunovac	82	30	-61	-9	-74,4	-30,0	0	-9	-0,3	-35,0	-35,3
Peščenik	292	79	-220	-7	-75,3	-8,9	-10	3	-12,7	3,4	-9,3
Prnjavor Lepavinski	118	58	-69	-9	-58,5	-15,5	-2	-7	-3,7	-13,1	-16,8
Rijeka Koprivnička	276	68	-225	-17	-81,5	-25,0	-6	-11	-9,8	-18,8	-28,6
Rovištanici	188	57	-140	-9	-74,5	-15,8	-5	-4	-9,7	-7,5	-17,1
Sokolovac	589	464	-208	-83	-35,3	-17,9	-50	-33	-11,9	-7,7	-19,6
Srijem	336	213	-166	-43	-49,4	-20,2	-22	-21	-11,4	-11,1	-22,5
Široko Selo	107	32	-74	1	-69,2	3,1	-1	2	-3,1	6,2	3,1
Trnovac Sokolovački	167	104	-78	-15	-46,7	-14,4	-11	-4	-11,7	-3,8	-15,5
Velika Branjska	105	31	-80	-6	-76,2	-19,4	-4	-2	-15,2	-6,3	-21,4
Velika Mučna	484	339	-191	-46	-39,5	-13,6	-39	-7	-12,4	-2,2	-14,6
Veliki Botinovac	160	88	-90	-18	-56,3	-20,5	-7	-12	-8,2	-14,6	-22,8
Vrhovac Sokolovački	59	65	5	-1	8,5	-1,5	-1	0	-1,6	0,0	-1,6
VIRJE	7.349	4.587	-3.507	-745	-47,7	-16,2	-377	-368	-8,9	-8,7	-17,7
Donje Zdjelice	196	74	-133	-11	-67,9	-14,9	-10	-1	-15,0	-1,1	-16,1
Harpovica	620	268	-405	-53	-65,3	-19,8	-38	-15	-15,6	-6,3	-21,9
Miholjanec	759	295	-515	-51	-67,9	-17,3	-34	-18	-12,4	-6,5	-18,9
Rakitnica	250	136	-143	-29	-57,2	-21,3	-6	-23	-4,7	-19,1	-23,9
Šemovci	971	512	-569	-110	-58,6	-21,5	-26	-84	-5,7	-18,3	-24,1

Županija, grad/općina, naselje	Broj stanovnika		Apsolutna promjena		Relativna promjena (%)		Prirodna promjena 2011.–2021.*	Migracijski saldo 2011.–2021.	Prosječna godišnja stopa promjene 2011.–2021. (%)		
	1948.	2021.	1948.–2021.	2011.–2021.	1948.–2021.	2011.–2021.			Prirodna promjena	Migracijski saldo	Broj stanovnika
Virje	4.553	3.302	-1.742	-491	-38,3	-14,9	-263	-228	-8,6	-7,5	-16,1
VIROVITIČKO- PODRAVSKA	125.372	84.836	-55.004	-14.468	-43,9	-17,1	-4.734	-9.734	-6,1	-12,5	-18,6
PITOMAČA	14.183	10.059	-5.781	-1.657	-40,8	-16,5	-522	-1.135	-5,7	-12,3	-18,0
Dinjevac	491	458	-129	-96	-26,3	-21,0	-27	-69	-6,5	-16,9	-23,4
Grabovnica	800	405	-443	-48	-55,4	-11,9	-29	-20	-7,5	-5,1	-12,6
Kladare	703	467	-291	-55	-41,4	-11,8	-25	-30	-5,7	-6,8	-12,5
Križnica	405	128	-329	-52	-81,2	-40,6	-14	-38	-13,9	-37,1	-51,0
Mala Črešnjevnica	475	199	-320	-44	-67,4	-22,1	-5	-39	-2,9	-22,0	-24,9
Otrovanec	834	624	-304	-94	-36,5	-15,1	-37	-57	-6,4	-9,9	-16,3
Pitomača	5.810	5.646	-965	-801	-16,6	-14,2	-225	-577	-4,3	-11,0	-15,3
Sedlarica	1.040	363	-756	-79	-72,7	-21,8	-23	-56	-7,2	-17,2	-24,4
Stari Gradac	1.500	647	-963	-110	-64,2	-17,0	-50	-60	-8,5	-10,1	-18,6
Starogradački Marof	419	247	-228	-56	-54,4	-22,7	-26	-30	-11,9	-13,6	-25,6
Turnašica	404	333	-136	-65	-33,7	-19,5	-21	-44	-7,0	-14,6	-21,6
Velika Črešnjevnica	1.102	515	-717	-130	-65,1	-25,2	-41	-89	-9,0	-19,9	-28,9

Izvor: DZS; Naselja i stanovništvo Hrvatske 1857. - 2001; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011.; Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.; Vitalna statistika

* Prirodna promjena odnosi se na međupopisno razdoblje (31. 3. 2011. – 31. 8. 2021.). Pritom je za 2011. i 2021. procijenjen broj živorođenih i umrlih po mjesecima.

** Naselje Poljanec (Grad Ludbreg) do 2013. godine pripadalo je općini Martijanec. Kako bi se omogućila usporedivost podataka, podatci ranijih popisa prilagođeni su današnjem teritorijalnom obuhvatu.

*** Podatci o ukupnom broju stanovnika naselja Draganovec (u sastavu Grada Koprivnice) umjesto 1948. odnose se na 1953. godinu.